

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017 **KALMAR LÄN**

Prognos för arbetsmarknaden 2017-2018

Text: Valdete Hashani, 010-488 03 96
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa
Arbetsförmedlingen 2017-06-13

Innehåll

Sammanfattning	4
Konjunkturläget i Kalmar län.....	6
Stabilare konjunkturutveckling i omvärlden	6
Arbetsgivarnas goda framtidsoptimism håller i sig i Kalmar län	6
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	9
Näringsgrenar.....	13
Jord- och skogsbruk.....	13
Industri	14
Byggverksamhet	17
Privata tjänster	19
Offentliga tjänster.....	25
Befolkning och arbetskraft.....	27
Antalet personer i arbetskraften ökar	28
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen.....	30
Arbetslöshetens utveckling	30
Arbetslöshetens sammansättning	31
Matchningsläget på arbetsmarknaden	37
Utmaningar på länets arbetsmarknad	42
Bilagor	46
Bilaga 1. Metod och urval	46
Bilaga 2. Definitioner.....	48
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning	49

Sammanfattning

Den globala tillväxten har tagit fart sista kvartalet 2016 och ingången på 2017. Det signaleras positiva toner från de ekonomiska aktörerna på såväl den globala som den europeiska marknaden. Sverige har god ekonomisk tillväxt som till stor del drivs av exporthandeln, men även till viss del främjas av hushållskonsumtionen.

Den goda konjunkturen återspeglas också i Kalmar läns stämningssläge. Arbetsmarknadsindikatorer i vårens intervjuundersökning som Arbetsförmedlingen gör visar på en positiv bild av marknadsutvecklingen i länet. Arbetsgivarnas bedömningar av efterfrågan på deras varor och tjänster ligger på mycket goda nivåer. Detta främjar de expansiva rekryteringsplanerna under prognosperioden (2017-2018), även om tillväxten ligger på samma nivåer som året innan. Värt att notera är att planerna för att öka sin personalstyrka under det kommande året ligger klart över det historiska genomsnittet för länet.

Sysselsättningen fortsätter att öka

Kalmar län har präglats av en god sysselsättningsutveckling sedan 2014. Den positiva trenden kommer att vara ihållande för prognosperioden. Den samlade bedömningen, som grundar sig på såväl vårens intervjuundersökning som på den samlade omvärldsbilden, är att sysselsättningen kommer att öka med 1000 personer under 2017 och 800 personer 2018. Sysselsättningsökningen ligger högre än länets genomsnitt. Förklaringen är att länet har fått ett tillskott av nyanlända i befolkningen, vilket helt har drivit sysselsättningsökningen i länet. Näringsgrenarna offentliga tjänster samt finansiell verksamhet och företagstjänster kommer övervägande stå för sysselsättningsökningen i länet. De mest positiva bedömningarna redovisas av företagen inom följande branscher: tillverkningsindustrin, byggverksamheten samt handel.

Den starka arbetsmarknaden är inte lika stark för alla inskrivna arbetslösa

Den starka arbetsmarknaden och den höga efterfrågan på arbetskraft främjar inte alla inskrivna arbetslösa. Det råder en fallande arbetslöshet för inrikes födda och en stigande arbetslöshet för utrikesfödda. Den stigande arbetslösheten för utrikesfödda ska ses i ljuset av den ökade befolkningen i yrkesaktiv ålder och därmed det ökande arbetskraftsdeltagandet.

Antalet inskrivna arbetslösa uppgick till 9000 personer kvartal 4 2016 i länet, vilket motsvarade 7,9 procent av den registerbaserade arbetskraften¹. Bedömningen är att arbetslösheten kommer att öka med 200 personer motsvarande period 2017 och uppgå till 9 200 och 8,0 procent. Vid utgången av 2018 beräknas något fler än 9 300 personer vara arbetslösa i länet och den relativa arbetslösheten beräknas ligga på samma nivå som för fjärde kvartalet 2017 och uppgå till 8,0 procent.

En tudelning som också växer är den mellan inskrivna arbetslösa med förgymnasialutbildning och de med gymnasial- eller eftergymnasialutbildning. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik visar att inskrivna arbetslösa med förgymnasialutbildning ökar mer än de med gymnasial- eller eftergymnasialutbildning och löper större risk att hamna i långa tider av arbetslöshet. Denna bakgrund gäller alla inskrivna arbetslösa oavsett avstånd till arbetsmarknaden. Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden drabbas extra hårt om de dessutom saknar

¹ Registerbaserad arbetskraft är summan av antalet förvärvsarbetande och antalet inskrivna arbetslösa.

en gymnasial utbildning. Detta kan förklaras med att arbetsgivarna nästan alltid kräver gymnasieutbildning.

Utbildning - avgörande för att klara utmaningarna på länets arbetsmarknad

Den senaste tidens ökande krav på minst gymnasialutbildning har inneburit att efterfrågan på kvalificerad arbetskraft stigit samtidigt som utbudet av sökande har minskat. Detta skapar påfrestningar i många nyckelpositioner och återspeglas i de rekordhögaste bristnivåerna som framkom i vårens intervjuundersökning. Inom offentliga tjänster är rekryteringsläget mycket ansträngt, två av tre arbetsgivare uppger brist vid rekrytering. Även bland privata arbetsgivare har bristen på kompetens vid rekrytering ökat och nu uppger var tredje arbetsgivare att de har svårt att hitta rätt kompetens. Yrkesområden där det upplevts störst brist vid rekrytering är exempelvis inom hälso- och sjukvård, lärare, IT och transport (se tabell nedan med ett urval av yrken utifrån utbildningsnivå och konkurrenskraft det kommande året). Konsekvenserna av de höga bristnivåerna har inneburit att många arbetsgivare inom privata sektorn har behövt tacka nej till inkomna ordrar, vilket i sin tur hämmar tillväxten.

Länet står inför stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjningen. För att klara den behövs utbildningsinsatser som är anpassade, dels efter arbetsgivarnas behov men också efter de arbetssökandenas förutsättningar. Här behövs ett fördjupat samarbete med arbetsgivarna och andra aktörer kopplade till arbetsmarknaden för att få en djupare kunskap om bristyrkena. Kompetensförsörjningen kan således inte genomföras endast av arbetsmarknadspolitiken, utan fler politiska områden behöver kliva fram, så som utbildnings- och regionalpolitiken. Eftersom inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden är en långt ifrån homogen grupp behövs också individuellt anpassade insatser, allt ifrån grundläggande utbildning till arbetsplatsförlagda insatser.

Det är sammanfattningsvis nödvändigt med nya synsätt på verkningsfulla verktyg tillsammans med ett effektivt samarbete för att klara utmaningen med kompetensförsörjningen i länet.

Yrken med kortare utbildningskrav	Yrken med längre utbildningskrav
Goda jobbmöjligheter	Goda jobbmöjligheter
Bagare och konditorer	Arkitekter och lantmätare
Betongarbetare	Biomedicinska analytiker
Kockar och kallskänkor	Driftchefer
Lastbils- och bussförare	Industri tekniker
Maskinoperatörer och maskinställare	Ingenjörer
Montörer, träarbetare	Läkare
Skogsarbetare, skogsmaskinförare	Lärare inom skolans alla nivåer
Svetsare, gasskärare	Mjukvaru- och systemutvecklare
Undersköterskor	Psykologer
VVS-montörer	Specialistsjuksköterskor
Mindre goda jobbmöjligheter	Mindre goda jobbmöjligheter
Ekonomiassistenter	Finansanalytiker och investeringsrådgivare
Butikssäljare och kassapersonal	Banktjänstemän
Restaurang- och köksbiträde	Informatörer, kommunikatörer och PR-specialister
Vaktmästare	Socialförsäkringshandläggare
Handpaketerare	

Konjunkturläget i Kalmar län

I följande avsnitt beskrivs den globala och nationella konjunkturutvecklingen. Informationen bygger i synnerhet på Arbetsförmedlingens intervjuundersökning, men andra källor och jämförelse av vikt används för att skapa en bredare framtida bild om bland annat stämningsläge och anställningsplaner i Kalmar län.

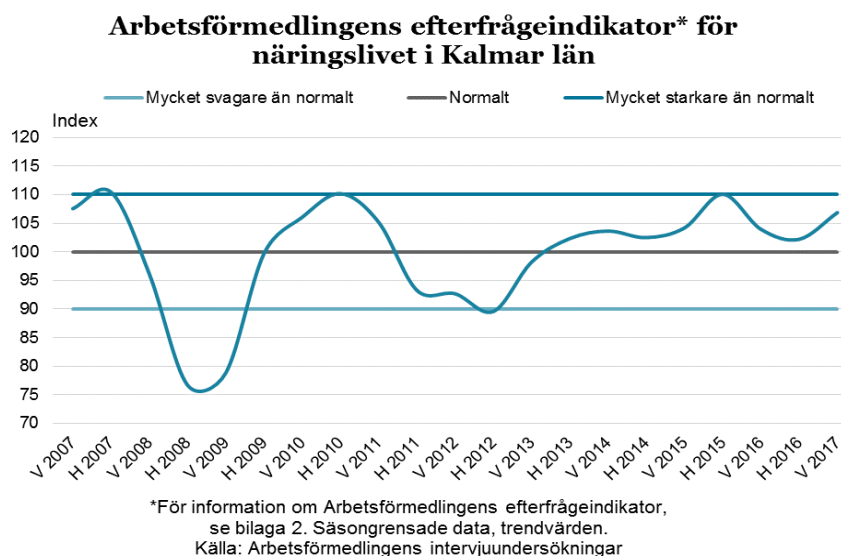
Stabilare konjunkturutveckling i omvärlden

Trots att större delen av 2016 har präglats av turbulenta perioder och politisk oro har den globala tillväxttakten ökat det fjärde kvartalet 2016. Signalerna från ekonomins aktörer fortsätter visa på ett starkt stämningsläge och framtidstro även i inledningen av 2017. Det stödjer den positiva konjunkturbilden för såväl tillväxtländer som Västeuropa. Ser vi till de nordiska länderna så har vi även där fått en förstärkt bild om deras ekonomier, vilket i sin tur påverkar den svenska tillväxten. I Sverige råder fortfarande högkonjunktur. Vi har en god ekonomisk tillväxt som drivs av utrikeshandeln och i synnerhet exporten. Exporten ökade på bred front, det vill säga att både varu- och tjänsteexporten låg över genomsnittet av tillväxttakten. Detta har i sin tur främjat produktionstillväxten inom tillverkningsindustrin. Konjunkturinstitutets (KI) konjunkturbarometer, som undersöker tendenser i näringslivet, visar på en ljusning på orderinångarna från exportmarknaden. Den inhemska efterfrågan, som vanligtvis är drivmotorn i den svenska ekonomin har istället dämpats det senaste halvåret. Det kan kopplas med att såväl hushållskonsumtionen som bruttoinvesteringarna har mattats av de senaste två kvartalerna. Värt att notera är att hushållskonsumtionen ligger på höga nivåer jämfört med tidigare perioder. Detta förstärker också Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer som påvisar att hushållens syn på sin ekonomi är god. Även synen på den svenska ekonomin har förbättrats och har inte varit så god sedan 2011. Den samlade bedömningen är att Sverige befinner sig i en så kallad mognadsfas. Rådande konjunkturläge kommer att hålla sig på liknande, höga nivåer med en stabil tillväxttakt under prognosperioden.

Arbetsgivarnas goda framtidsoptimism håller i sig i Kalmar län

Konjunkturläget i Kalmar län fortsätter vara stark vid årets ingång. Det återspeglas främst i den fortsatt fallande arbetslösheten för ungdomarna, som ofta ses om en indikator för konjunkturförändringar. I vårens intervjuundersökning signalerade arbetsgivarna i länet på en mycket positiv bild om framtiden och förväntar sig en starkare efterfrågeutveckling än normalt. Detta kan ha en koppling till att även den globala ekonomin har signalerat ett stabilare stämningsläge.

Diagrammet nedan, som är korrigerat för säsongsvariationer, beskriver arbetsgivarnas efterfrågeförväntningar för de kommande sex månaderna. Värden över 100 ska utläsas som att den förväntade konjunkturen är bättre än normalt och ett värde under 100 är alltså en indikation på att förväntningarna är svagare än vanligt.

Efterfrågeindikatorn för Kalmar län steg från 102 under hösten 2016 till att nu ligga på 107. Sett på lite längre sikt ger länets arbetsgivare uttryck för optimism då nästan vartannat företag (47 procent) tror på en ökad efterfrågan de kommande 6-12 månaderna.

Samtliga delbranscher inom det privata näringslivet, förutom information och kommunikation samt jord- och skogsbruk, redovisar i vårens undersökning en positiv bild gällande den framtida marknadsutvecklingen jämfört med nuläget. De mest positiva bedömningarna redovisas av företagen inom följande branscher; tillverkningsindustrin, byggverksamheten samt handel.²

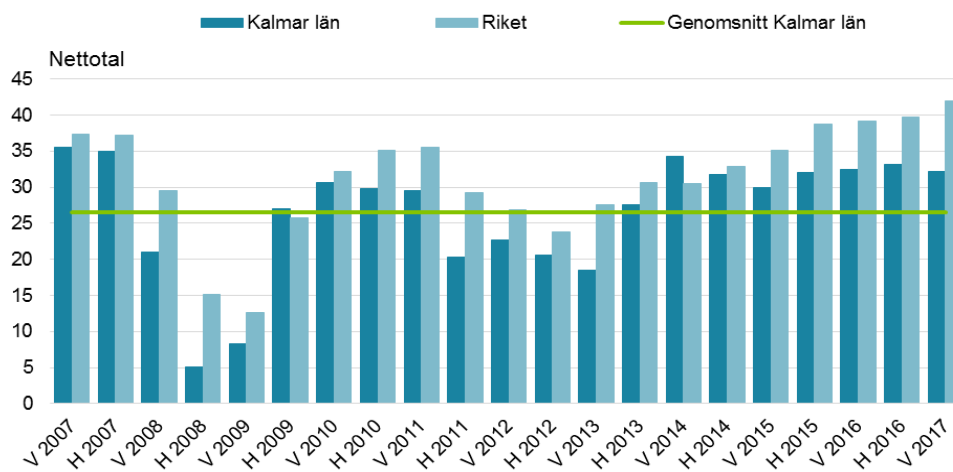
Efterfrågan på arbetskraft i länet

Den svenska arbetsmarknaden fortsätter att förstärkas under 2017. Även Arbetsförmedlingens framtidsblickande indikator för länet visar på att efterfrågeutvecklingen förväntas hålla en högre utvecklingstakt än normalt. En annan indikator på hur arbetsmarknaden utvecklar sig är arbetsgivarnas varsel om kommande uppsägningar. Med undantag för några toppar har varseltalen i länet varit låga under en längre tid. Även i april fortsätter varseltalen (30 personer) ligga långt under det historiska genomsnittet för Kalmar län.

I vårens undersökning med arbetsgivarna i länet bedömer företagen däremot att ökning i antalet anställda under prognosperioden kommer att hålla sig på samma nivåer som för ett år sedan. Andelen arbetsgivare som anger en utökning av personalstyrkan uppgick till 32 procent, vilket är klart över det historiska genomsnittet (se diagrammet nedan).

² För mer information respektive delbransch läs kapitlet *Näringsgrenar*.

Privata arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka på ett års sikt i Kalmar län

Säsongrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Att utfallet i vårens undersökning var något lägre än för undersökningen våren 2016 kan indikera att arbetskraftsbristen är mer påtaglig. Arbetsgivarna har svårare att hitta kompetensen de eftersöker, vilket kan skapa en viss pessimism i bedömningarna gällande framtida rekryteringsplaner. Läs mer om utvecklingen av bristen på arbetskraft i kapitlet "Matchningsläget på arbetsmarknaden".

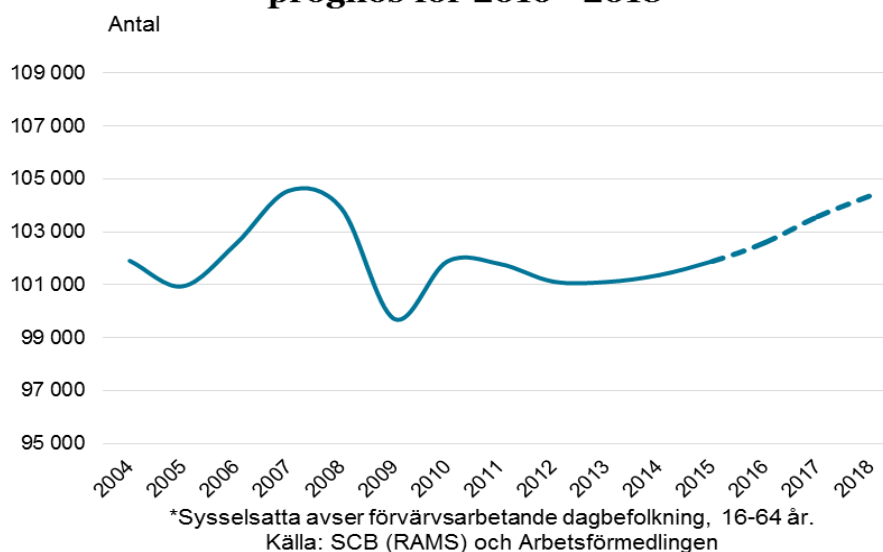
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Prognosen för länets sysselsättningsutveckling grundas på flera faktorer. Bland annat av hur arbetsgivarna har svarat på frågan om antalet anställda under kommande år och deras bedömningar om efterfrågeutvecklingen framöver. Även bedömningar om den globala konjunkturen och framförallt utvecklingen inom euroområdet har betydelse för bedömningarna.

Antalet sysselsatta fortsätter att öka

Sammantaget pekar såväl faktisk statistik som framåtblickande indikatorer på att efterfrågan på arbetskraft kommer att vara fortsatt hög, vilket innebär att sysselsättningen kommer att öka i en god takt fram till 2018. Även resultaten i vårens intervjuundersökning indikerar positiva inställningar till den framtida sysselsättningsutvecklingen. Med detta som bakgrund bedöms sysselsättningen öka med 1000 personer under 2017 och med 800 personer under 2018. Sysselsättningsökningen i länet motsvarar en ökning på 1,0 procent för 2017 och 0,8 procent för 2018 i förhållande till det totala antalet sysselsatta. Det är lägre än den riksgenomsnittliga ökningen där de tre storstadsregionerna får ett betydande genomslag på rikssiffrorna.

**Sysselsatta* 16-64 år i Kalmar län
prognos för 2016 - 2018**

Vid en rangordning av sysselsättningsökningen mellan samtliga län intar Kalmar län en position i den nedre halvan. Antalet sysselsatta som uppskattades hösten 2016 har reviderats upp då även prognoserna för ekonomiska tillväxttakten förväntas öka under prognosperioden. Jobbtillväxten kommer vara störst inom länets offentliga tjänstesektor samt inom den privata tjänstenäringen.

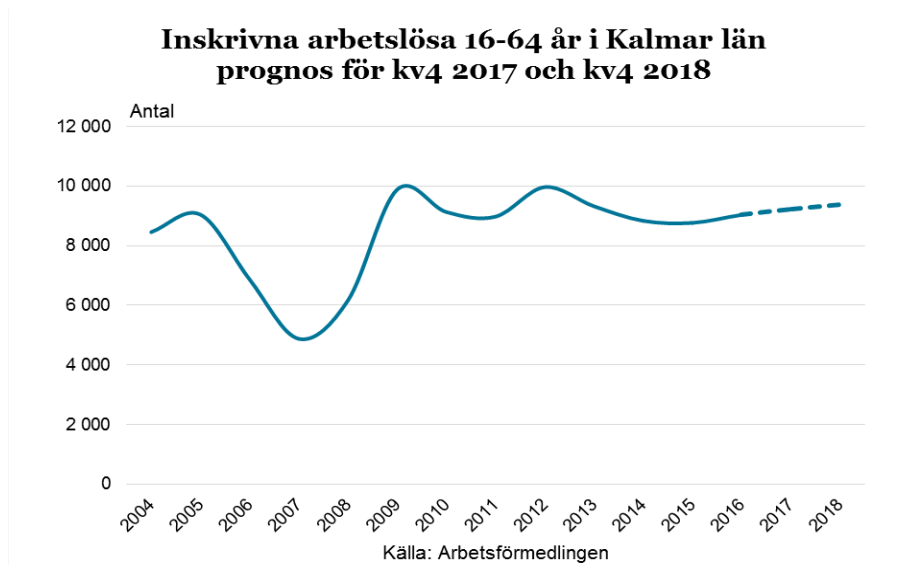
Vid en närmare analys av sysselsättningens sammansättning utifrån ett jämställdhetsperspektiv synliggörs också skillnaderna på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män. Den svenska arbetsmarknaden är den näst mest könssegregerade i Europa, efter Finland. Denna princip gäller

även för länets sysselsättningsstruktur. Att arbetsmarknaden är könssegregerad tycks inte påverka skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor (78 procent) och män (80 procent).³ Det beror delvis på att arbetsmarknaden är traditionellt uppbyggd, där kvinnor i mycket högre utsträckning arbetar inom de yrken som är av omvårdande karaktär och ofta återfinns inom offentlig tjänstesektor. Män och andra sidan arbetar i större utsträckning inom den privata sektorn. Denna skillnad har över tid delvis också gynnat kvinnornas sysselsättningsutveckling, eftersom kvinnodominerade yrken i större utsträckning har påverkats av politiska beslut om utbyggnaden av den offentliga sektorn. Även den demografiska utvecklingen, som styr efterfrågan på offentliga tjänster, har påverkat kvinnornas sysselsättningsutveckling. Därmed har konjunkturedgångarna historiskt sett inte drabbat kvinnodominerade branscher i samma utsträckning som de mansdominerande.

Sammantaget är fler personer i arbetskraften en viktig faktor för sysselsättnings utveckling under kommande år. Utvecklingen av migrationen och antalet nyanlända blir därmed avgörande för sysselsättningen under många år framöver. Under åren 2013-2015 har antalet sysselsatta ökat med 780 personer i länet. Bland inrikes födda minskade under dessa år antalet sysselsatta med 550 personer och bland utrikes födda ökade antalet sysselsatta med 1 320 (580 kvinnor och 740) personer. Generellt i såväl riket som länet är sysselsättningsgraden bland utrikesfödda lägre än bland inrikes födda och uppgår till 55 procent, jämfört med 79 procent för inrikes födda. Skillnaden ger också en tydlig bild av var potentialen för kommande års sysselsättningsutveckling finns.

Arbetslösheten stiger 2017 men stabiliseras 2018

Befolkningstillväxten i Kalmar län medför en successivt växande arbetskraft⁴, vilket långsiktigt kan innebära potentiellt högre nivåer både för sysselsatta och arbetslösa. Detta är beroende av utvecklingen på arbetsmarknaden som i sin tur påverkas av de konjunkturella förändringarna. Nivån i den relativa arbetslösheten påverkas av vilken av dessa parametrar som växer snabbast. En säsongsrensad serie uppvisar, enligt diagrammet nedan, i stort sett en stagnerad utveckling av arbetslösheten i länet.

³ SCB, förvärvsintensitet (förvärvsarbetande som andel av befolkningen i arbetsför ålder 20- 64 år i länet).

⁴ Läs mer om befolknings- och arbetskraftsutvecklingen i kapitlet "Befolkning och arbetskraft".

Med vårens prognos förändras inte den utvecklingen markant utan arbetslösheten förväntas öka marginellt till slutet av 2017 och uppgå till 8,0 procent, för att sedan stabiliseras på en oförändrad nivå i slutet av 2018. Uttryckt i antal är Arbetsförmedlingens bedömning att arbetslösheten kommer att öka med 200 personer det fjärde kvartalet 2017 samt med 100 personer motsvarande kvartal 2018. Värt att notera är att ökningen i arbetslöshet inte ska tolkas som en försvagning av arbetsmarknaden för prognosperioden. Tvärtom har arbetsmarknaden det senaste året varit stark och kommer att vara så även under prognosperioden i Kalmar län. Bland några grupper, så som inskrivna arbetslösa med lägst gymnasial utbildning, har arbetslösheten minskat märkbart och kommer att fortsätta vara på låga nivåer.

Det fjärde kvartalet 2016 uppgick antalet arbetslösa i länet till 9000 personer, vilket motsvarade 7,9 procent av den registerbaserade arbetskraften⁵. Vid utgången av 2018 beräknas något fler än 9 300 personer vara arbetslösa och den relativa arbetslösheten beräknas uppgå till 8,0 procent.

Bland inrikes födda väntas en fortsatt sjunkande arbetslöshet både under 2017 och 2018 och i åldersgrupper från 30-64 år väntas arbetslösheten variera mellan två till fyra procent. Det kan symboliskt beskrivas som full sysselsättning i just dessa åldersgrupper.

Den stigande arbetslösheten bland utrikesfödda består till stor del av den snabba tillströmningen av nyanlända. Inflödet av nyanlända blir därmed större jämfört med det antal som går ut i arbete. En faktor som påverkar gruppens lägre övergång till arbete kan, sammanfattningsvis, beskrivas som den tid det tar att kvalificera sig till ett inträde till den svenska arbetsmarknaden, det vill säga att bli matchningsbar mot de lediga jobben. Under denna tid är man kvar i arbetslöshet. För många nyanlända handlar det om den tid det tar att lära sig svenska, få sin utbildning och sina kunskaper validerade, få praktisk erfarenhet av det svenska arbetslivet och komplettera sin utbildning och sina kunskaper. Under tiden är det viktigt att det ges förutsättningar att kunna skapa kontakter med näringslivet som för många arbetslösa ökar möjligheterna till att komma närmare ett arbete. Initialt påverkar alltså detta arbetslösheten negativt, men på sikt är det positivt för länets sysselsättning och skattekraft.

Stora regionala skillnader

Det är jobbtillväxt i hela landet under prognosperioden. Det är dock stora skillnader i tillväxtnivåerna bland rikets alla län. Den starkaste sysselsättningsökningen under åren 2017-2018 förutses för Stockholms län, Skåne, Västra Götaland samt Östergötlands län. Sysselsättningen i Jönköpings och Kronobergs län förväntas öka något mer än i Kalmar län under prognosperioden, vilket är en normal utveckling för alla tre smålandslänen. Industrin är en bransch där sysselsättningsutvecklingen kommer att vara blygsam under prognosperioden. Sysselsättningsförändringen i Kalmar län placeras i den nedre halvan av denna ranking. En annan förklaring kan också vara att länet har en hög sysselsättningsgrad (79 procent), ökningstakten blir därmed inte markant⁶.

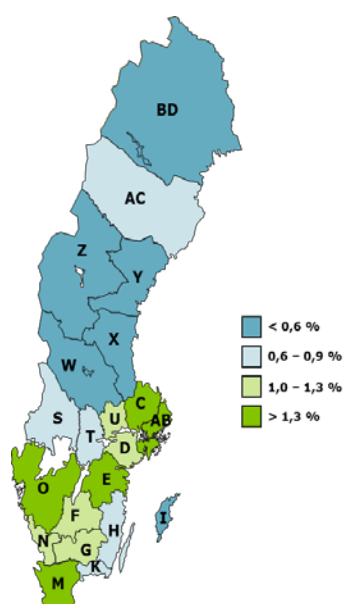
Arbetslöshetsnivåerna skiljer sig åt mellan länen, vilket kommer att vara fallet även framöver. Det är framförallt under 2017 som det i många län bedöms att arbetslösheten stiger till följd av

⁵ Registerbaserad arbetskraft är summan av antalet förvärvsarbetande och antalet inskrivna arbetslösa.

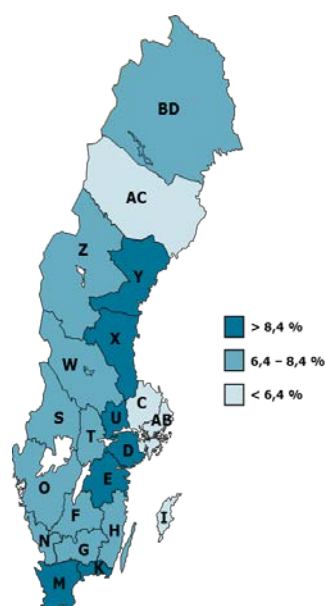
⁶ SCB, förvärvsintensitet (förvärvsarbetande som andel av befolkningen i arbetsför ålder 20-64 år i länet).

det stora antalet asylsökande som kom till Sverige under det andra halvåret 2015. Arbetsförmedlingen bedömer att Kalmar län kommer att ha en arbetslöshet som uppgår till 8,0 procent vid utgången av 2017, vilket är en svag ökning jämfört med slutet av 2016. Fjärde kvartalet 2018 bedöms uppgå på samma nivåer som utgången av 2017. I kartbilderna på nästa sida redovisas utvecklingen av sysselsättningen och arbetslösheten per län till och med utgången av 2018.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2017 och kvartal 4 2018

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2018

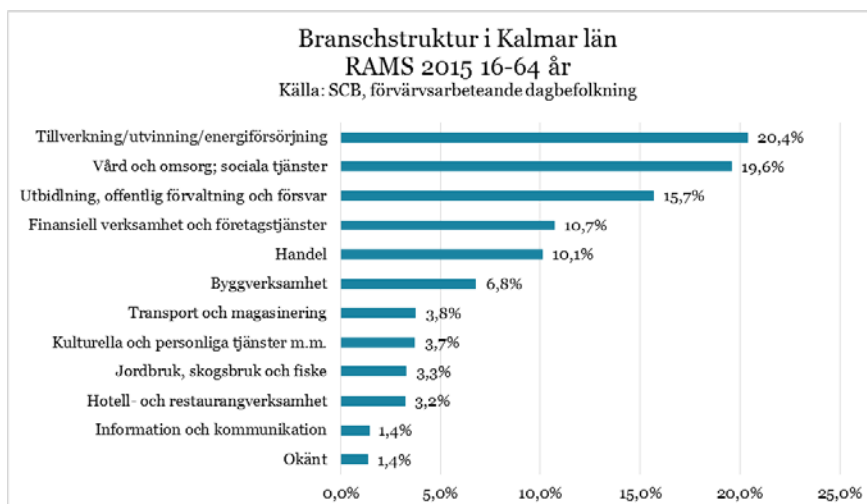

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbottn

Näringsgrenar

I följande avsnitt redovisas bedömningen för branschernas sysselsättningsutveckling för prognosåren 2017 och 2018. Analyserna bygger på svaren från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning för alla näringsgrenar och branscher i Kalmar län våren 2017.

Under 2015 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år i länet med drygt 520 personer, varav 350 män och 170 kvinnor. Det var inom tjänstesektorn som den största ökningen skedde och starkast var ökningen inom offentliga tjänster.⁷ Diagrammet nedan illustrerar andelen förvärvsarbetande per bransch i länet. Kalmar län har en varierad näringsstruktur där de mest framträdande skillnaderna är att länet har en betydligt större andel sysselsatta inom industriell tillverkningssektor samt inom vård och omsorg. Andelen sysselsatta inom finansiell verksamhet och företagstjänster, handel samt information och kommunikation är också märkbart lägre än riksgenomsnittet.

Vårens prognosundersökning ger en fortsatt positiv bild vad gäller länets efterfrågeutveckling och flertalet branscher förutser ett ökat personalbehov. Bedömningen för prognosperioden är att länets sysselsättning ökar med totalt 1 800 personer fram till slutet av 2018. Jobbtillväxten kommer vara störst inom länets offentliga tjänstesektor samt inom den privata tjänstenäringen.

Jord- och skogsbruk

Näringsgrenen jord- och skogsbruk utgör drygt tre procent av länets totala sysselsättning. Utöver arbete med jord- och skogsbruk omfattas branschen även av uppfödning och skötsel av djur samt fiske. Branschen är mansdominerad då 81 procent av de sysselsatta är män. Antalet förvärvsarbetande i branschen har under en längre tid visat på en svagt nedåtgående trend med en årlig genomsnittlig minskningstakt på 0,7 procent mellan åren 2008

⁷ SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS 2015, dagbefolkning 16-64 år.

och 2015. Många delar inom jord- och skogsbruksbranschen är starkt exportberoende och påverkas av internationella konjunkturförändringar.

Enligt senaste lantbruksbarometern har lönsamheten förbättrats bland samtliga produktionsgrenar, vilket också speglar jordbruksföretagarnas optimistiska marknadsutveckling enligt vårens intervjuundersökning.

Det svenska skogsbruket är mycket exportberoende, såväl i riket som i länet. Den positiva omvärldskonjunkturen främjar exporttillväxten i länet. Enligt Skogsindustriernas senaste konjunkturrapport råder det en positiv utveckling för den svenska trävarumarknaden. En mycket god byggaktivitet, på den för svensk del så viktiga, europeiska marknaden gör efterfrågan på trä starkare, vilket främst gäller trävaror av gran.⁸

I Arbetsförmedlingens undersökning våren 2017 uppger länets jord- och skogsföretag att efterfrågeförväntningarna på deras varor och tjänster legat på en närmast oförändrad nivå. På kort sikt gick konjunkturindikatorn för branschen märkbart upp, medan förväntningarna på lite längre sikt (6-12 månader) dämpas något, men ligger fortfarande på högre nivåer än jämfört med föregående vår. Kapacitetsutnyttjandet inom näringsgrenen fortsätter stiga jämfört med våren 2016 och hela 77 procent av företagen uppger nu att de endast kan öka sin produktion med upp till tio procent innan det behöver anställas fler. Detta speglar också arbetsgivarnas svårigheter att hitta rätt kompetens. I vårens intervjuundersökning uppgav var femte arbetsgivare att de upplevt en brist på arbetskraft vid rekrytering det senaste halvåret. Exempel på yrken som anses vara något svårare att rekrytera till är skogsarbetare och skogsmaskinförare.

Arbetsförmedlingens samlade bedömning är att antalet förvärvsarbetande kan komma att öka svagt under 2017 och ligga kvar på oförändrad nivå under 2018. Eftersom näringsgrenen endast står för tre procent av länets sysselsättning blir dock effekten på det totala antalet jobbtillväxten liten.

Industri

Under 2015 planade sysselsättningen inom industribranschen ut och minskade svagt i länet. Uppgången inom industriproduktionen har tagit fart igen under slutet av 2016 och ingången på 2017. Parallellt har även den allt starkare exportmarknaden fått orderingångarna att stiga. Sett till säsongsrensade data visar industrin på en fortsatt relativt god tillväxt mätt i årstakt.⁹

Näringsgrenen industri består av tillverkningsindustri, energi- och vattenförsörjning samt avfallshantering och återvinning. Industrin i Kalmar län har sin tyngdpunkt inom maskin, metall, skog och livsmedelsindustri. Även verkstadsindustrin är stark i länet. Industriföretagen utgör en viktig del av sysselsättningen i Kalmar län då nästan 21 000 personer arbetar inom näringsgrenen, vilket motsvarar 20,6 procent av länets totala sysselsättning. I riket uppgår andelen sysselsatta inom industrin till cirka 14 procent. Industrin är klart mansdominerad då nästan 78 procent av de sysselsatta är män. Länets industrisysselsättning bör

⁸ Konjunkturprognos april 2017, Skogsindustrierna.

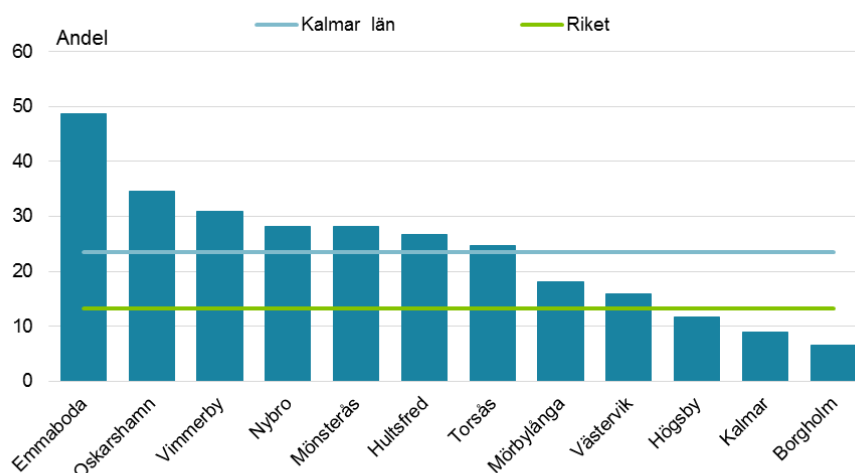
⁹ SCB:s indikatorer, nummer 4, maj 2017.

dock värderas något högre då man i många fall också köper in tjänster och sysselsätter personer som statistiskt sett faller in under andra branscher.

Det är stora variationer vad gäller industrins betydelse för respektive kommun i länet (se diagram nedan). Störst andel sysselsatta inom industrin har Emmaboda och Oskarshamn kommun med 49 respektive 35 procent.

Emmaboda kommun utmärker sig som den fjärde högst industrissysselsatta kommunen av Sveriges samtliga 290 kommuner. Lägst andel sysselsatta inom industrin har Kalmar och Borgholms kommun med nio respektive fyra procent.

Andel förvärvsarbetande* inom industrin per kommun i Kalmar län 2015

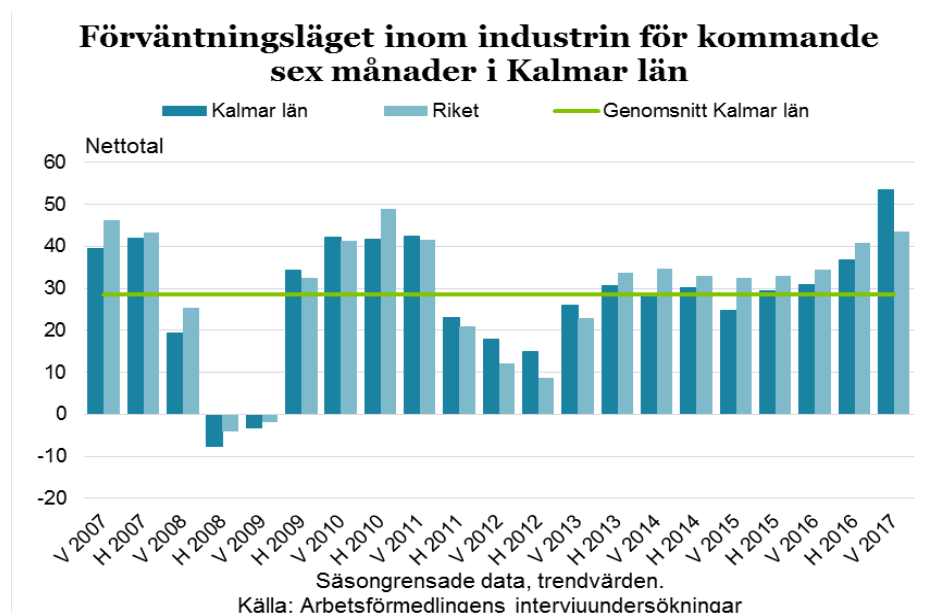
*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.
Källa: SCB (RAMS)

Starka efterfrågeförväntningar och stigande rekryteringsplaner

Den svenska industrin är starkt exportberoende och länets industrinäring är en av de branscher som tydligt märker av konjunktursvängningarna i omvärlden. Med en mer stabiliserad världsekonomi har tillväxtprognoserna revideras upp något. Första kvartalet av 2017 ser man en förbättring i den europeiska konjunkturer, vilket är viktigt för exportindustrin i Kalmar län.

I vårens intervjuundersökning ligger Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator klart över det historiska genomsnittet för Kalmar läns industrikonjunktur. Förväntningsläget inom länets industri har stigit till rekordhöga nivåer (se diagram nedan). Nu ser mer än hälften av industriföretagen en stigande efterfrågeutveckling inom de närmste sex månaderna.

Länets industriföretag förstärker också sin bedömning sett på lite längre sikt (6-12 månader), vilket indikerar en stabil efterfrågeutveckling under återstoden av 2017 och 2018.

Efter en längre period av fallande sysselsättning har minskningen av antalet sysselsatta inom industrin tillsynes planat ut. Under 2013 föll antalet anställda inom länets industri med nästan 640 personer. 2014 visade istället på en svag uppgång då länets industri sysselsatte drygt 130 personer fler jämfört med året innan, men föll med 80 personer 2015.¹⁰

I vårens undersökning återspeglas den starka konjunkturen i arbetsgivarnas bedömning av rekryteringsplaner. Det goda stämningläget initierar en sysselsättningsökning inom industrin 2017, med en viss avmattning 2018.

Även kapacitetsutnyttjandet inom industrin har stigit jämfört med våren 2016 och nu uppger 68 procent av arbetsgivarna, nästan 7 av 10 arbetsgivarna att de inte kan öka produktionen med mer än tio procent innan de behöver utöka personalstyrkan. Ökningen i industrins kapacitetsutnyttjande ligger väl i linje med en förstärkt efterfrågeutveckling, en förväntad stigande produktion och ett stigande personalbehov.

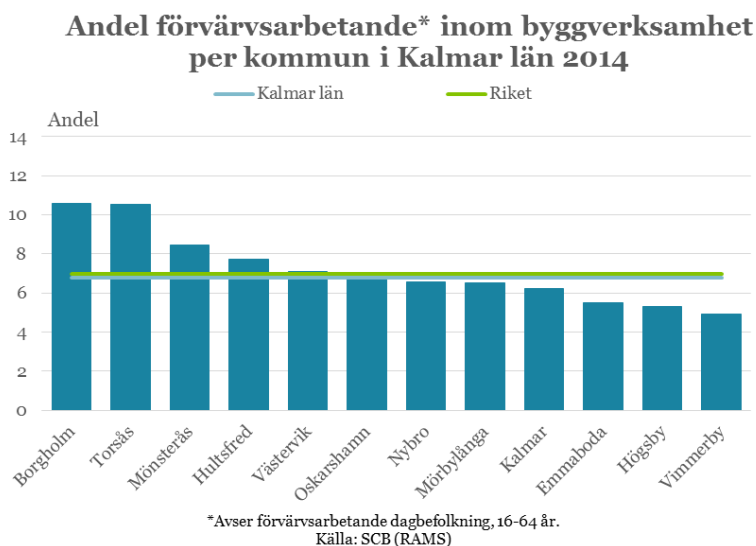
I takt med det senaste årets förstärkning av den industriella konjunkturen har även den upplevda bristen på arbetskraft ökat och nu anger 38 procent av arbetsgivarna att det har funnits svårigheter att hitta den kompetens som eftersökts. Bristen på arbetskraft är dock inte generell utan de yrken som anges som bristyrken har ofta ett djupare kunskapsinnehåll och då gärna i kombination med erfarenhet eller andra kompetenser. Många yrken som är svåra att rekrytera till återkommer från föregående prognosperioder. Här följer några exempel på yrken som uppgetts vara svårare att rekrytera till i vårens intervjuundersökning: tekniker och ingenjörer, gasskärare och svetsare med flera och mer avancerade svetslicenser samt erfarna maskinställare och maskinoperatörer.

¹⁰ Enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS 2015), 16-64 år, dagbefolkning.

Inom industrin finns även ett underliggande rationaliseringstryck och produktionen automatiseras och effektiviseras konstant. Den samlade bedömningen är att industrisysselsättningen förblir relativt återhållsam med en svag tillväxt fram till 2018.

Byggverksamhet

Byggverksamheten omfattar bland annat nybyggnad, tillbyggnad, ombyggnad och reparationer samt anläggningsarbete. Branschen sysselsätter nästan 6 900 personer, vilket utgör 6,8 procent av den totala sysselsättningen i Kalmar län. Verksamheten är också den mest mansdominerade av samtliga branscher då mer än 93 procent av de anställda är män. Sett över länet har Borgholm och Torsås kommuner flest andel sysselsatta inom byggverksamheten medan Högsby och Vimmerby kommun har lägst andel (se diagram nedan).

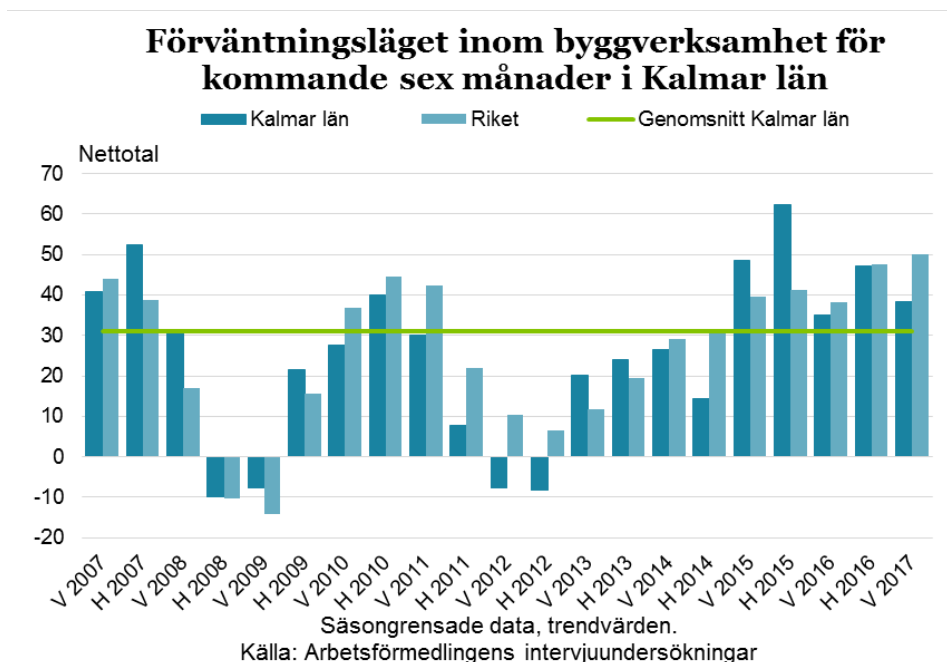
Gott stämningsläge men dämpade förväntningar om ett år

Byggkonjunkturen fortsätter att vara stark i länet. Bostadsinvesteringarna förstärktes under 2016 och det gjorde också förväntningarna inom branschen. Det är framförallt nybyggnadsinvesteringarna som visat på en stark uppgång, men även ombyggnadsinvesteringarna har stigit påtagligt.¹¹ Konjunkturinstitutets konfidensindikator för bygg- och anläggningsverksamheten visar på en liknande utveckling och framtidstron är fortsatt hög. Generellt sett är byggföretagens förväntningar på framtiden optimistiska. Företagen indikerar en fortsatt god tillväxt i orderstockar, produktion och sysselsättning de närmste månaderna.¹²

¹¹ SCB Indikatorer, nummer 4, maj 2017.

¹² Konjunkturinstitutet, konjunkturbarometern, april 2017.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för länets byggverksamhet, som illustrerar företagens förväntningar om utvecklingen av efterfrågan de kommande sex månaderna, ligger i linje med Konjunkturinstitutets konfidensindikator och visar på en tydlig uppgång från hösten 2014 och framåt. Även om det är en viss nedgång under våren 2017 jämfört med riksgenomsnittet, så bör man komma ihåg att indikatorn visar på nivåer som är över den normala utvecklingen, det vill säga över genomsnittet för länet (se diagrammet nedan).

Sett på lite längre sikt (6-12 månader) är arbetsgivarnas konjunkturbedömningar fortsatt starka, även jämfört med för ett år sedan. Förklaringen bakom de starka efterfrågebedömningarna är dels att bostadsinvesteringarna har ökat i en god takt de senaste åren och att investeringsbehov, som exempelvis renovering av skolor eller nya tillbyggnader inom landsting och kommun har ökat för att möta den demografiska utvecklingen.

Kapacitetsutnyttjandet i branschen är traditionellt sett mycket högt, men har trots detta ändå ökat under de tre senaste undersökningarna. I vårens undersökning anger hela 87 procent av arbetsgivarna inom byggbranschen att de nyttjar sin personalstyrka nästan fullt ut.¹³ Detta skapar goda incitament för de framtida expansiva anställningsplanerna. Många av länets arbetsgivare uppger fortfarande att bristen på kvalificerad arbetskraft är ett av de främsta hindren för att öka sysselsättningen. Särskilt problematisk är bristen på erfaren personal till nyckelpositioner som exempelvis arbetsledare, driftchefer samt ingenjörer. Andra yrken som angetts vara svåra att rekrytera till är bland annat ställningsbyggare, träarbetare och montörer.

¹³ Med fullt resursutnyttjande menas att företagen inte kan öka sin produktion med mer än 10 procent innan man måste rekrytera ny personal.

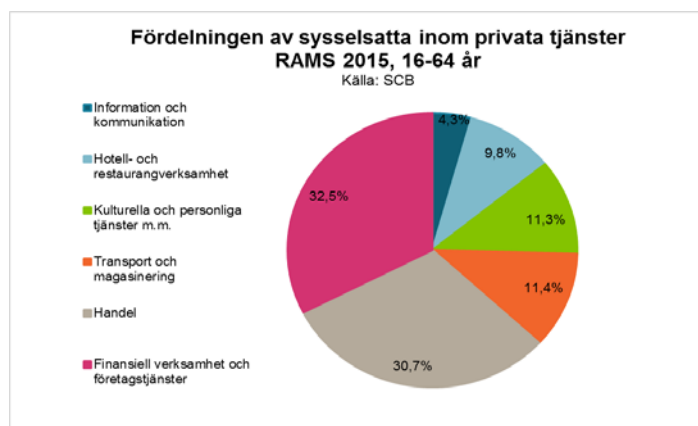
Lärlingssituationen förblir fortsatt ansträngd då det fortfarande finns personer kvar på arbetsmarknaden som saknar de lärlingstimmar som krävs för att bli färdigutbildade. Anledningen till att det är svårt att hitta lärlingsplatser beror på att arbetsgivarna ofta menar att arbetsbelastningen inom byggbranschen är så hög i nuläget att det inte finns utrymme för handledning. Arbetsförmedlingens insats, yrkesintroduktionsanställning, som i synnerhet riktar sig till lärlingar har ökat och används framför allt för elektriker.

Den samlade bedömningen är att det kommer att ske en sysselsättningsökning inom byggbranschen i länet under hela prognosperioden. Ökningen förväntas dock vara starkare under 2017 för att sedan avta något under 2018. Det som hämmar tillväxtnivån är bristen på kompetens. Företagen kan inte växa i samma utsträckning som önskat.

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn har haft ett starkt år 2015, vilket återspeglas i sysselsättningsökningen på 1,0 procent. Näringsgrenen är den tredje största i länet och sysselsätter drygt 33 550 personer. Antalet sysselsatta är relativt jämförbart jämfört med andra branscher då männen står för nästan 56 procent av sysselsättningen och kvinnorna för resterande 44 procent. I jämförelse med riket så sysselsätter Kalmar län betydligt färre personer (33 procent) inom denna sektor (riksgenomsnittet ligger på ca 44 procent). Värt att notera är att ingen enskild kommun i länet heller når upp till riksgenomsnittet.

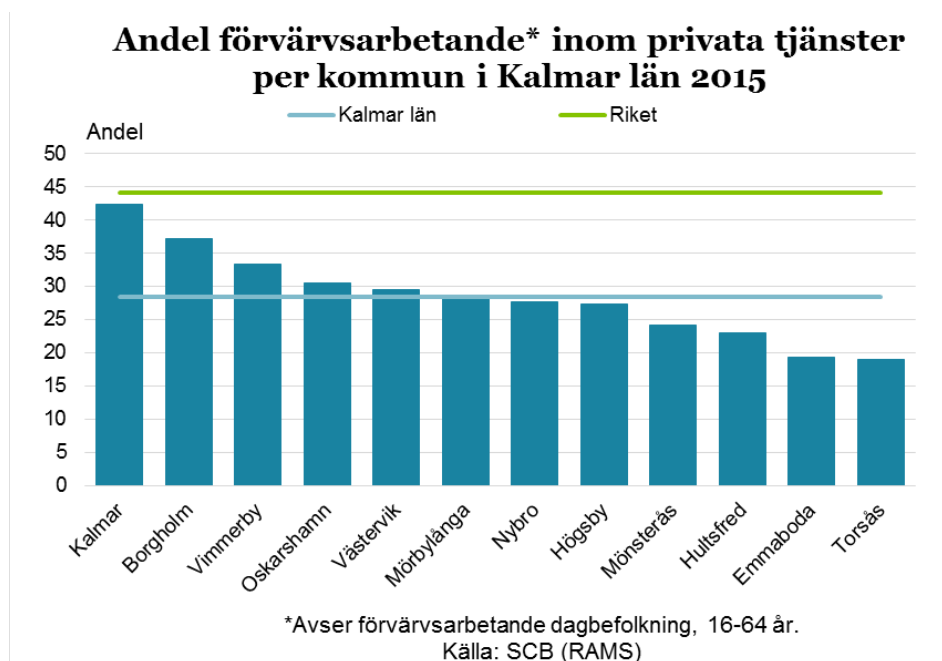
Den privata tjänstesektorn är ett samlingsnamn på en rad mycket heterogena delbranscher. Näringsgrenen omfattar handel, information och kommunikation, transport, hotell och restaurang samt finansiell verksamhet och företagstjänster. Diagrammet nedan illustrerar fördelningen av andel sysselsatta per delbransch.

Den privata tjänstesektorn har under senare tid betraktats som sysselsättningsmotorn i den svenska ekonomin och det är också här som det skett en tydlig sysselsättningsökning de senaste åren, förutom nedgången 2014. För Kalmar län har ökningen i genomsnitt legat på 0,6 procent per år för perioden 2008 till 2015. En anledning till att allt fler jobb finns inom denna näringsgren är att företag inom andra näringsgrenar i högre utsträckning köper in tjänster som de tidigare hade egna anställda för. En del av tillväxten skulle alltså kunna härledas till industrin, bygg- eller jord- och skogsbrukssektorn. En annan delförklaring är

att sektorn gynnats av en allt mer konsumtionsdriven ekonomi med en god inhemsk efterfrågeutveckling samt att en förändrad demografi fått bland annat omsorgsbehovet att växa.

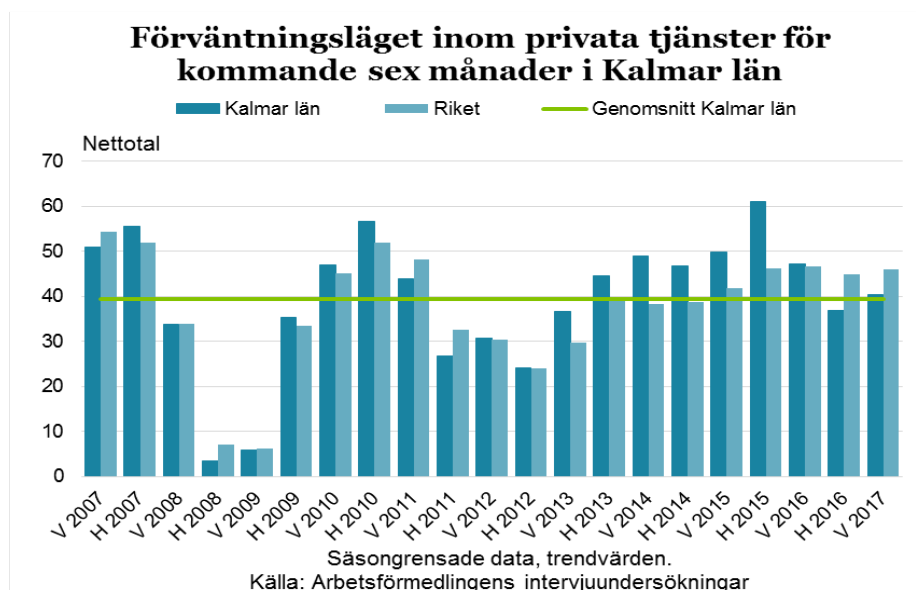
Diagrammet nedan visar andelen förvärvsarbetande inom näringsgrenen per kommun. Generellt står de kustnära kommunerna för större delen av sysselsättningen inom privata tjänstenäringen, kommuner som också har en stor del av turistnäringen i länet. Det är också en bidragande orsak till att Vimmerby kommun har så hög andel sysselsatta inom näringsgrenen jämfört med de andra inlandskommunerna.

Starka förväntningar i privat tjänstesektor

I vårens intervjuundersökning har arbetsgivarna uppvisat ett positivt förväntningsläge och Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar återigen på nivåer över länets historiska genomsnitt, men något lägre än våren 2016. Förklaringen till höstens avmattning i efterfrågebedömningarna kan tänkas vara att sektorn i hög grad påverkas av hushållskonsumtionen, som också gick ner under samma period.

Diagrammet på nästa sida illustrerar den historiska utvecklingen av förväntningsläget för näringsgrenen.

Den starka efterfrågeutvecklingen inom den privata tjänstesektorn är i många fall starkt kopplad till hushållens konsumtionsvilja. Många hushåll i Sverige har under en längre tid haft en relativt god ekonomi med stigande disponibla inkomster. Låga räntor och relativt goda reallöneökningar står för en del av förklaringen. Hushållens syn på ekonomin ligger över genomsnittet, även om synen på makroekonomin är något pessimistisk jämfört med synen på den egna ekonomin. Ett antagande som kan göras är att den enskilda individens konsumtion i nuläget och den närmsta framtiden i större utsträckning korrelerar med sin egen ekonomi än den nationella. Förutsättningarna för att hushållen ska fortsätta sin konsumtionstakt under prognosperioden får trots detta betraktas som goda även om de förväntas avta något.

Värt att notera också är att länet följer rikets utveckling för förväntningsläget de kommande sex månaderna. Utvecklingen skiljer sig emellertid åt mellan de olika delbranscherna i Kalmar län. De mest positiva delbranscherna är handel samt information och kommunikation. Transportnäringen i länet är den delbransch som har de försiktigaste framtida marknadsbedömningarna. Sammantaget är Arbetsförmedlingens bedömning att antalet förvärvsarbete kommer att öka i inom länets privata tjänstesektor fram till slutet av 2018.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

10 900 personer eller motsvarande 10,7 procent av samtliga sysselsatta i länet återfinns inom finansiell verksamhet och företagstjänster. Här sysselsätts något fler män (57 procent) än kvinnor (43 procent).¹⁴ Inom delbranschen ingår finans- och försäkringsverksamhet, företagstjänster som fastighets- och uthyrningsverksamhet samt serviceföretag inom exempelvis ekonomi, teknik och juridik. Delbranscherna är alltså starkt kopplade till marknadsutvecklingen inom andra områden och deras efterfrågan på tjänster.

¹⁴ SCB, RAMS 2015, 16-64 år.

Näringskategorin har haft ett kraftigt uppsving under 2000-talet. En snabb teknisk utveckling samt att det blivit vanligare att outsourca kringtjänster som lokalvård och bokföring är exempel på faktorer som påverkar frammarschen. Det är just inom länets finansiella verksamheter och företagstjänster sysselsättningen har ökat som mest under senare tid, jämfört med de andra delbranscherna inom privata tjänstenäringen. Delbranscherna är alltså starkt kopplade till marknadsutvecklingen inom andra områden och deras efterfrågan på tjänster.

Mellan 2008 och 2015 har den genomsnittliga årliga sysselsättningsförändringen ökat med 3,2 procent inom finansiell verksamhet och företagstjänster. I vårens arbetsgivarundersökning är bedömningen av efterfrågan på tjänster som återfinns inom delbranschen positiva. Nästan en tredjedel av arbetsgivarna inom finansiell verksamhet och företagstjänster ser en stigande efterfrågeutveckling för det närmaste halvåret. Sett på lite längre sikt dämpas förväntningarna något inom delbranscherna, men är på förhållandevis höga nivåer, vilket kan återspeglas i de expansiva anställningsplaner som arbetsgivarna uppger.

Under vårens intervjuundersökning har den upplevda bristen på kompetens inom finansiell verksamhet och företagstjänster dämpats jämfört med hösten 2016. Dock finns det geografiska skillnader i upplevd brist mellan kommunerna. De mindre orterna upplever större svårigheter att hitta rätt kompetens.

Även om delbranschens nuvarande arbetssätt utmanas av den omfattande digitaliseringen som i sin tur kan komma att påverka personalomsättningen, är Arbetsförmedlingens bedömning att sysselsättningen fortsätter att öka inom länets finansiella verksamheter och företagstjänster.

Handel

Handeln är med sina drygt 10 300 (5000 kvinnor, 5300 män) förvärvsarbetande den näst största delbranschen inom den privata tjänstesektorn i Kalmar län och utgör över 10,1 procent av länets totala sysselsättning.¹⁵ Branschen omfattar detaljhandel, partihandel samt handel och reparation av motorfordon. Handeln påverkas i stor utsträckning av hushållens köpkraft vilket gör den relativt känslig för konjunktursvängningar.

Vårens intervjuundersökning visar att länets handelsföretag tror på en ökande efterfrågan de kommande sex månaderna jämfört med samma period föregående år. På längre sikt (6-12 månader) och det kommande året dämpas förväntningarna något. Framtidsoptismen får också ett visst genomslag på anställningsplanerna där vårens undersökning pekar på en ökning av antalet anställda under prognosperioden. Värt att notera är att delbranschen är säsongskänslig, vilket medför att förväntningsläget på våren tenderar att ligga högre än höstens.

För personer som är på väg in på arbetsmarknaden är detta goda nyheter då många ingångsjobb återfinns just inom handeln, även om konkurrensen om varje arbetstillfälle är mycket hård. Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen att antalet sysselsatta inom handel bedöms öka försiktigt under 2017 och 2018.

¹⁵ SCB, RAMS 2015, 16-64 år.

Transport

Transportsektorn sysselsätter drygt 3 900 personer, vilket motsvarar nästan 4 procent av arbetstillfällena i länet. Branschen är klart mansdominerad då mer än 82 procent av de sysselsatta är män. Branschen inkluderar passagerar- och godstransporter, drift av terminaler, lager och godshantering samt post- och budverksamhet. Transportsektorn med avseende på godstransporter är helt beroende av andra branscher, främst handel, industri och byggbranschen. Vid en konjunkturuppgång då någon av dessa branscher går bra, ökar följaktligen behovet av transporter.

Mellan 2008 och 2015 har sysselsättningen i branschen i genomsnitt fallit med 1,9 procent per år. Företagens förväntningar på utvecklingen de kommande sex månaderna har ökat med 14 procentenheter jämfört med för ett år sedan och nu tror drygt 28 procent av arbetsgivarna på en efterfrågeökning det närmsta halvåret. Kapacitetsutnyttjandet i branschen har också ökat något jämfört med för ett år sedan och nu uppger nästan 69 procent av arbetsgivarna att de inte kan öka produktionen med mer än tio procent innan de måste anställa fler. En allt större andel av arbetsgivarna (34 procent) räknar också med att utöka antalet anställda det närmsta året. Det stigande behovet av personal har fått bristtalen att öka jämfört med samma period föregående år. Den upplevda bristsituationen i branschen steg med nästan 25 procentenheter jämfört med för ett år sedan. Nu uppger cirka 40 procent av arbetsgivarna att det har varit svårt att rekrytera personal med rätt kompetens.

Mot bakgrund av resultaten i vårens intervjuundersökning och den starka konjunkturen bedöms sysselsättningen i länets transportnäring öka under prognosperioden.

Personliga och kulturella tjänster

Personliga och kulturella tjänster är en heterogen delbransch inom den privata tjänstenäringen. Den innefattar flera olika typer av service- och tjänsteverksamhet som riktar sig till privata konsumenter. Branschen är starkt sammankopplad med hushållskonsumtionens utveckling. Exempel på områden som ingår i delbranschen är kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet, reparation och underhåll av elektronik. I delbranschen ingår även hår- och hudvårdsverksamheter och hushållsnära tjänster, det vill säga arbeten som utförs i eller i anslutning till bostaden. 2015 sysselsattes 3800 personer (59 procent kvinnor respektive 41 procent män) i delbranschen. Värt att notera är också att många sysselsatta inom området är egenföretagare.

Arbetsgivarna är positiva till det framtida förväntningsläget, men något dämpat jämfört med våren 2016. Detta speglar också företagens anställningsplaner som ligger på en god nivå, men något dämpade jämfört med ett år sedan.

Om det senaste uppsvinget i de svenska hushållens syn på sin egen ekonomi håller i sig kommer det sannolikt att främja branschens utveckling framöver. Sysselsättningen bedöms därmed öka något under prognosperioden.

Hotell och restaurang

2015 sysselsatte delbranschen 3300 personer, varav 55 procent var kvinnor. Inom delbranschen ingår förutom hotellverksamhet och annan form av tillfälligt logi också restaurang-,

bar- och cateringverksamhet. Näringen är konjunkturkänslig och i hög grad beroende av den ekonomiska utvecklingen för såväl företag som hushåll. Hotell- och restaurangbranschen kännetecknas av en relativt låg medelålder och hög personalomsättning, vilket ger möjlighet till jobböppningar och viktiga ingångsjobb för exempelvis ungdomar. Arbetslösheten är dock hög inom vissa av delbranschernas yrkesgrupper och konkurrensen om de lediga platserna är därför hård. Delbranschen är till viss del säsongsbetonad, inte minst i länets kuststäder och på Öland, och tim- samt deltidsanställningar är ofta vanliga.

Företagen i vår undersökning är positiva till den framtida efterfrågan jämfört med ett år sedan. Kapacitetsutnyttjandet i branscherna har legat i det närmaste stilla sedan förra hösten. Bristtalen har däremot mer än fördubblats jämfört med mätningen i våren 2016. Hotell- och restaurangverksamheten anger nu att bristen har ökat med 16 procentenheter. Nu uppger var fjärde arbetsgivare att de upplevt svårigheter vid rekrytering de senaste sex månaderna. Yrken som uppges vara svåra att rekrytera till är erfarna kockar med specialistkunskaper, bagare, i viss mån hovmästare och servitörer med erfarenhet och goda säljkunskaper. De regionala skillnaderna gör att det även är svårt att hitta personal till yrken med lägre kvalificeringskrav då det oftast krävs körkort.

Den samlade bedömningen för länets hotell- och restaurangverksamhet är att sysselsättningen kommer att öka svagt under prognosperioden.

Information och kommunikation

Information och kommunikation, som innefattar IT-branschen och förlagsverksamhet (tidskrifter och böcker), sysselsätter 1500 personer i Kalmar län. Majoriteten av dessa, 70 procent, är män. Antalet sysselsatta har ökat något under senare tid, men ser man ur ett historiskt perspektiv så har sysselsättningen haft en negativ trend med -2,7 procent per år mellan 2008 och 2015. Det är framför allt arbeten inom telekommunikation och dagstidningsverksamhet som har försvunnit från länet.

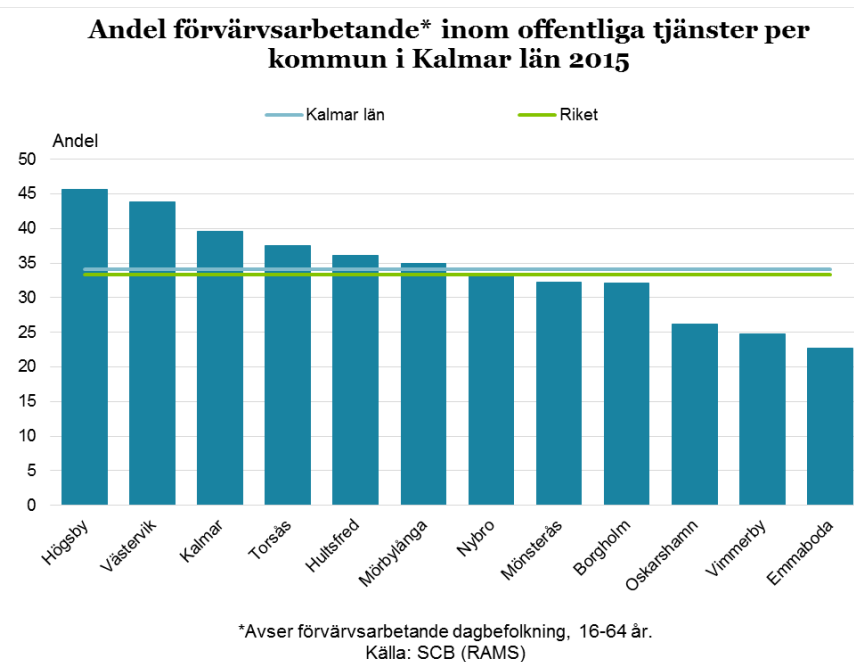
Arbetsgivarna är på kort sikt fortsatt pessimistiska om framtiden, men på lite längre sikt ljusnar det. Den rådande optimismen kan härledas till IT-branschen som är på stark frammarsch. Ett problem för sektorn är dock att det är svårt att hitta teknisk spetskompetens inom mjukvaru- och systemutveckling. Detta bromsar delvis branschens expansionsplaner. Kvalificerad IT-personal efterfrågas inom ett flertal branscher, i såväl privat som offentlig verksamhet, och konkurrensen om jobben kommer att vara liten under prognosperioden. Ytterligare en faktor som påverkar sysselsättningsutvecklingen är kravet på goda kunskaper i svenska språket. Detta krav är särskild tydligt i mindre orter där även kundkontakter är vanligare.

Den samlade bedömningen av utvecklingen för information och kommunikation är att den expanderande IT-sektorn kommer driva sysselsättningsutvecklingen i branschen. Utvecklingen kommer inte att påverka den totala sysselsättningen för delbransch så pass att sysselsättningen ökar. Därmed är bedömningen att antalet sysselsatta kommer att vara nästintill oförändrat de kommande åren.

Offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna sysselsätter 35 900 personer, eller drygt 35 procent av samtliga sysselsatta i länet. Den offentliga sektorn är en klassiskt kvinnodominerad bransch där 78 procent av länets yrkesverksamma är kvinnor. Sektorn består av verksamhetsområdena utbildning och forskning, vård och omsorg samt offentlig förvaltning. Näringsgrenen är uppdelad i verksamheter som drivs i privat regi respektive offentlig regi.

Diagrammet nedan visar andelen förvärvsarbetande inom offentliga tjänster per kommun. Störst andel sysselsatta inom den offentliga tjänstesektorn har Högsby och Västerviks kommun. Lägst andel sysselsatta har Emmaboda kommun.

Antalet anställda inom den offentliga sektorn i länet har ökat med 680 personer, eller med en ökningstakt på 0,2 procent per år under perioden 2008 till 2015.

Den svenska konjunkturen som helhet är emellertid stark och sysselsättning och skatteunderlag förväntas växa. De stora demografiska förändringarna gör att landstingens och kommunernas behov och därmed kostnader öka. En av de mer ansatta verksamheterna, som på många håll i länet dras med underskott, är äldreomsorgen. Med en befolkningspyramid där den inrikes födda delen av befolkningen i länet tenderar att bli allt äldre så bedöms behoven av omsorg och äldreomsorg att öka kraftigt framöver.

De senaste årens stora asylmottagande har satt stor press på de offentliga verksamheterna. Detta ställer höga krav på väl fungerande utbildningsverksamhet, administrativa system och infrastrukturer.

Omfattande bristsituationer inom sjukvårds- och utbildningssektorn

Parallellt med att kraven på offentlig verksamhet ökar och personalbehoven stiger, ökar också bristen på arbetskraft. I vårens intervjuundersökning uppger mer än två av tre arbetsgivare inom den offentliga tjänstesektorn att de har upplevt en arbetskraftsbrist vid rekrytering de senaste sex månaderna.¹⁶ Bristen gäller företrädesvis läkare, specialistsjuksköterskor, psykologer och medicinska sekreterare, men även grundutbildade sjuksköterskor i viss mån. Den mycket svåra situationen med att hitta personal till nyckelpositioner har också fått hyrkostnaderna för sjukvårdspersonalen i regionen att öka kraftigt de senaste åren.

Efterfrågan på vårdpersonal i vård- och omsorgssektorn förväntas stiga under en längre tid framöver i och med att länets befolkning blir allt äldre. Det kommer även öka behovet av hälso- och sjukvård i länet. Bristsituationen i vård- och omsorgssektorn är emellertid inte lika stor som inom den öppna och slutna sjukvården. Bristsituationen ökar dock inom vissa av yrkena i takt med att demografin förändras och det förekommer redan nu en viss brist på undersköterskor med yrkeserfarenhet. Arbetsförmedlingens bedömning från i höstas ligger kvar och antalet sysselsatta inom sjukvården förväntas öka under prognosperioden förutsatt att man hittar rätt personal och lyckas med rekryteringarna.

Ser man till utbildningssektorn så är den nästan helt uteslutande styrd av demografin och inom skola och barnomsorg är kommunerna den absolut största arbetsgivaren. Demografiska förändringar och en ökad inflyttning i form av en hög invandring kommer också att öka trycket på grundskolan i länet. Ökade barnkullar i de lägre åldrarna har fått barnomsorgsverksamheten att växa på flera håll. De höga bristtalen gäller framför allt pedagoger på alla nivåer, omsorgspersonal och handläggare inom kommunal regi. Kommunerna konkurrerar om kompetensen, vilket skapar en rörlighet i länet. De kommuner som kan erbjuda högre löner står som vinnare, medan andra får allt svårare att hitta rätt kompetens. Behovet av lärare kommer bli betydligt mer påtagligt även inom gymnasieverksamheten i framtiden och här anges behöriga yrkes- samt vård- och omsorgslärare som svåra att rekrytera. I och med det stora inflödet av asylsökande under de senaste två åren har även behovet av specialpedagoger och lärare med svenska som andra språk ökat markant och bristen på personer med dessa kompetenser anges nu vara mycket hög.

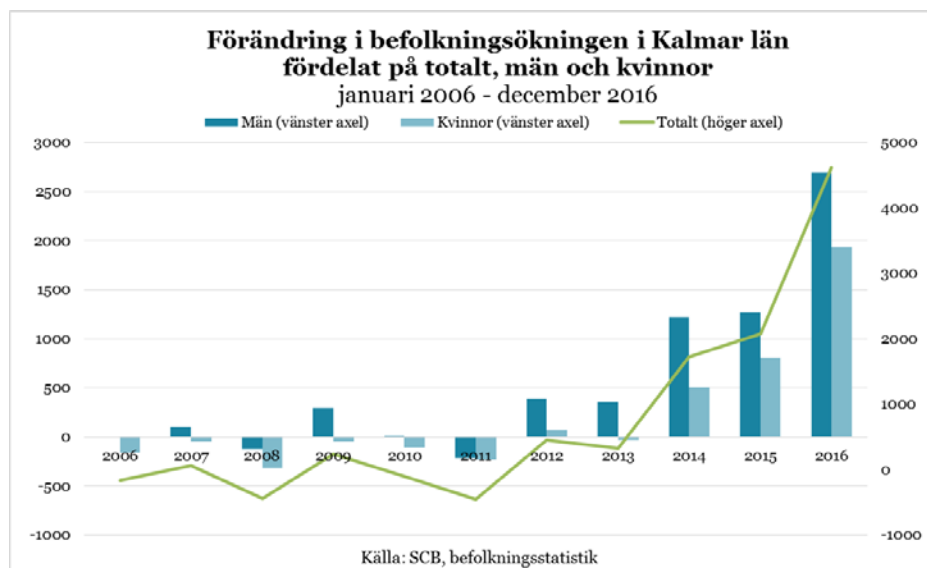
Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen att antalet som arbetar inom sektorn förväntas att öka i samma höga takt som de senaste åren, vilket innebär i siffror 300-400 personer per år fram till 2018.

¹⁶ Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökning, hösten 2016

Befolkning och arbetskraft

Arbetskraften i länet består av de människor som står till arbetsmarknadens förfogande, det vill säga personer i arbetsför ålder som vill och kan arbeta. Storleken på arbetskraften påverkas främst av befolkningsutvecklingen. Andra faktorer som påverkar arbetskraftsutvecklingen är hur många som väljer att studera, sjuktal, ohälsotal och hur många som av andra orsaker inte tillhör arbetskraften, till exempel föräldralediga.

Historiskt sett så har länet inte präglats av höga befolkningsökningar¹⁷. Antalet människor som bor i Kalmar län har minskat sedan 2007 och har periodvis legat långt under historiska genomsnittet, men utvecklingen stannade av 2014 och nu ökar åter befolkningen i länet, se befolkningsutvecklingen i diagrammet nedan. 2016 hade länet den näst största befolkningsökningen i riket (1,9 procent). Befolkningstalen uppgick till 242 300 i slutet av 2016, en ökning med cirka 4600 personer (2700 män och 1 900 kvinnor) på ett år. Befolkningsökningen förklaras av inflyttning från utlandet. Utan den skulle befolkningen ha fortsatt att minska.

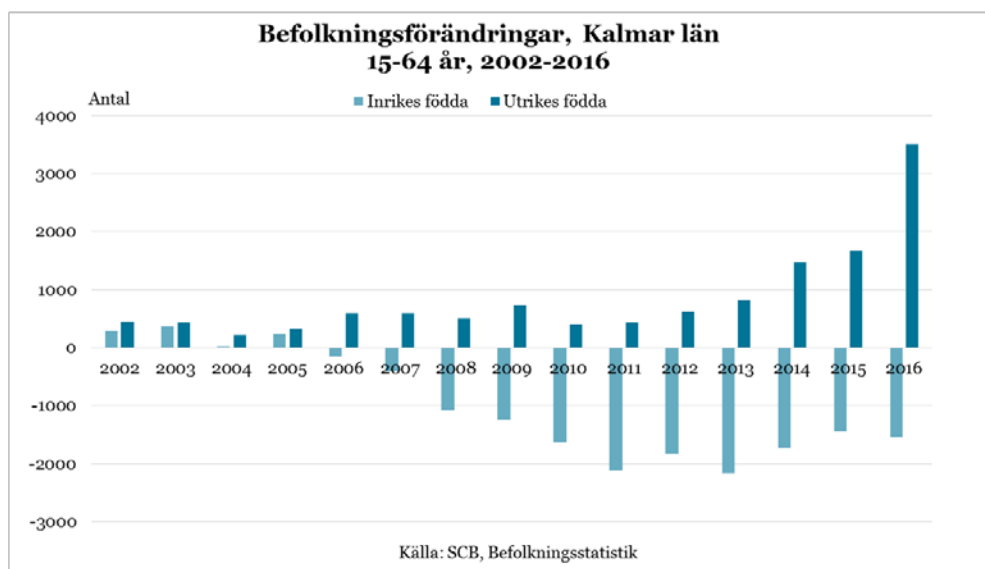
Utrikesfödda står tillskotten på arbetsmarknaden

Sedan 2006 är det utrikes födda som stått för tillväxten av befolkning i arbetsför ålder i Kalmar län. Denna trend följer också arbetskraftstillväxten, det vill säga att den positiva utvecklingen av antalet sysselsatta som skett under de senaste åren utgörs i större utsträckning av utrikes födda. Motsatt utveckling gäller för den inrikes födda befolkningen i ålder 16-64 år som har minskat i länet sedan 2006. Befolkningen som är äldre än 65 år ökar, men

¹⁷ Det stora antalet asylsökande kan inte räknas till befolkningen förrän de har fått ett uppehållstillstånd och en kommunplacering och det kan dröja upp till två år. Inte heller räknas EU-migranterna in i befolkningen, eller i arbetskraften. Det är med andra ord skillnad på hur många människor som ingår i länets befolkning och hur många människor som uppehåller sig i länet.

med minskad tillväxttakt eftersom den stora puckeln av 40-talister redan ingår i åldersgruppen. Detta innebär att befolkningsökningen i arbetsför ålder inte sker samma takt som den i den ökande befolkning som går ur arbetskraften. Sammantaget medför det här att hos den inrikes födda befolkningen ökar antalet människor i de åldersgrupper som inte står till arbetsmarknadens förfogande samtidigt som den grupp som kan arbeta minskar. Det medför stora påfrestningar för samhället eftersom skatteunderlaget minskar samtidigt som behoven av utbildning, vård och omsorg ökar. Detta skulle vara scenariot om vi inte skulle ha inflyttning till länet, främst från andra länder.

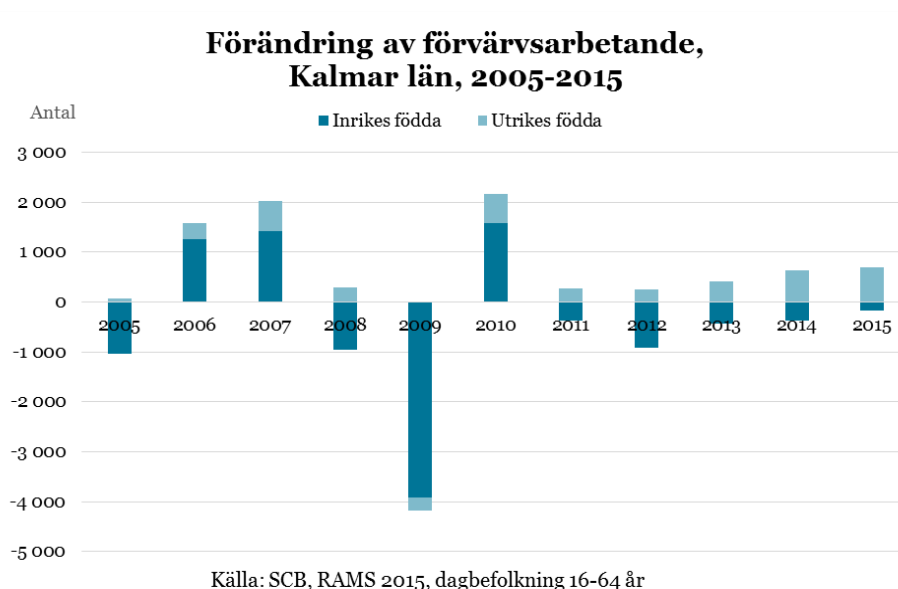
Vid en uppdelning av de senaste årens befolkningsökning i åldrarna 15-64 år på födelse-landsgrupp i Kalmar län, framgår det att det är utrikes födda som har drivit den positiva utvecklingen för befolkningen i arbetsför ålder, se diagram nedan.

Den utrikesfödda befolkningen började öka kraftigt i länet omkring år 2013, bortsett från enstaka toppar tidigare år. Befolkningen som helhet har ökat sedan 2014 i åldersgruppen 15-64 år och uppgår i slutet av 2016 till 242 300 personer. Dock är inte tillväxttakten lika stor som i åldersgrupperna 0-15 år och äldre än 65 år. Eftersom antalet personer i åldersgruppen 60-64 år minskar så minskar också utflödet från arbetskraften till pension framöver, samtidigt som tillskotten från yngre generationer och från inflyttning kommer att öka. Bedömningen är att befolkningen kommer att öka under prognosperioden, 2017 och 2018, men i en avtagande takt.

Antalet personer i arbetskraften ökar

Även om befolkningen i arbetsför ålder ökar så ökar nödvändigtvis inte antalet personer som står till arbetsmarknadens förfogande. En del personer studerar, är sjuka eller väljer av andra anledningar att inte arbeta.

Vid en uppdelning av de senaste årens förändringar av antalet förvärvsarbetande personer i åldrarna 16-64 år, baserat på födelselandsgrupp, framgår det tydligt att det är den utrikes födda delen av befolkningen som, allt sedan 2011, bidrar till länets arbetskrafts tillskott. Förklaringen är att den inrikes födda delen av befolkningen inte ökar i samma takt. Diagrammet ovan illustrerar förändringen mellan åren 2005 och 2015. Vid en djupare analys av tillskotten de senaste åren (2013 – 2015) så framgår det tydligt att det är både utrikes-födda kvinnor och män som bidrar till ökningen. Bland inrikes födda kvinnor och män är utvecklingen inte lika stark, men här är det värt att notera att sysselsättningsgraden bland inrikes födda är hög, vilket gör att ökningstakten inte är lika märkbar som bland utrikes-födda.

Fler som pendlar ut från länet för att arbeta

Pendlingsflödet är en annan faktor som kan påverka arbetskraftsutbudet. I Kalmar län råder det en negativ nettopendling, dvs. att det är fler som pendlar ut från länet till ett arbete än som pendlar in till länet. Det betyder att det finns en arbetskraftsreserv i den egna befolkningen. Bedömningen är att något fler av dem som bor i länet kommer att kunna arbeta i det egna länet än tidigare. De största pendlingsströmmarna från Kalmar län går till angränsande länen samt Stockholms län. Inpendlingen sker likt utpendlingen till större del från angränsande län.

Förändringen i arbetskraftsutbudet

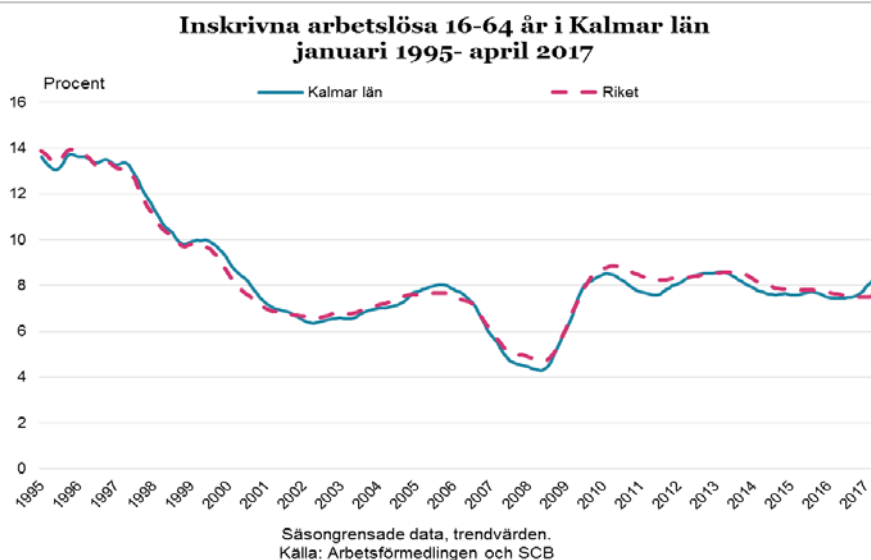
Som nämnts tidigare i avsnittet utgörs arbetskraften av sysselsatta och arbetslösa. När det är stor efterfrågan på arbetskraft (högkonjunktur) är det fler som väljer att träda in i arbetskraften än vid en lågkonjunktur. Med hänsyn till skillnaden i in- och utflödet från arbetskraften som påverkas av bland annat demografi, studiedeltagande och pendling bedöms arbetskraften som helhet öka med 1100 år 2017 och 900 personer år 2018.

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

I följande kapitel beskrivs utvecklingen för arbetslösheten och de inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen i Kalmar län. Inskrivna arbetslösa avser öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd i åldrarna 16-64 år. Arbetslöshet definieras som inskrivna arbetslösa som andel av registerbaserad arbetskraft.

Arbetslöshetens utveckling

I diagrammet nedan illustreras den totala arbetslösheten i procent av den registerbaserade arbetskraften för länet och riket. Kurvorna följer varandra nära nog exakt för hela perioden. Ett visst gap kom under åren närmast efter finanskrisen då arbetslösheten sjönk snabbare i länet jämfört med riket. Under de något svagare åren 2012-2013 steg arbetslösheten mer i Kalmar län och hakade på rikskurvan igen. Under de senaste två åren har arbetslösheten minskat svagt i både länet och riket, men början av 2017 bjöd på ett trendbrott både i den nedåtgående trenden men också avvikelsen från riket.

Räknat som andel av arbetskraften (16-64 år) uppgick länets arbetslöshetsnivå till 8,3 procent i slutet av april 2017 och ligger på en högre nivå än riksgenomsnittet (7,6 procent). Beskrivet i antal innebär det att 9500 (4000 kvinnor och 5500 män) personer är inskrivna som arbetslösa bland länets arbetsförmedlingar. Jämfört med motsvarande månad för ett år sedan så har arbetslöshetsnivån gått upp med 0,9 procentenheter eller 1200 personer.

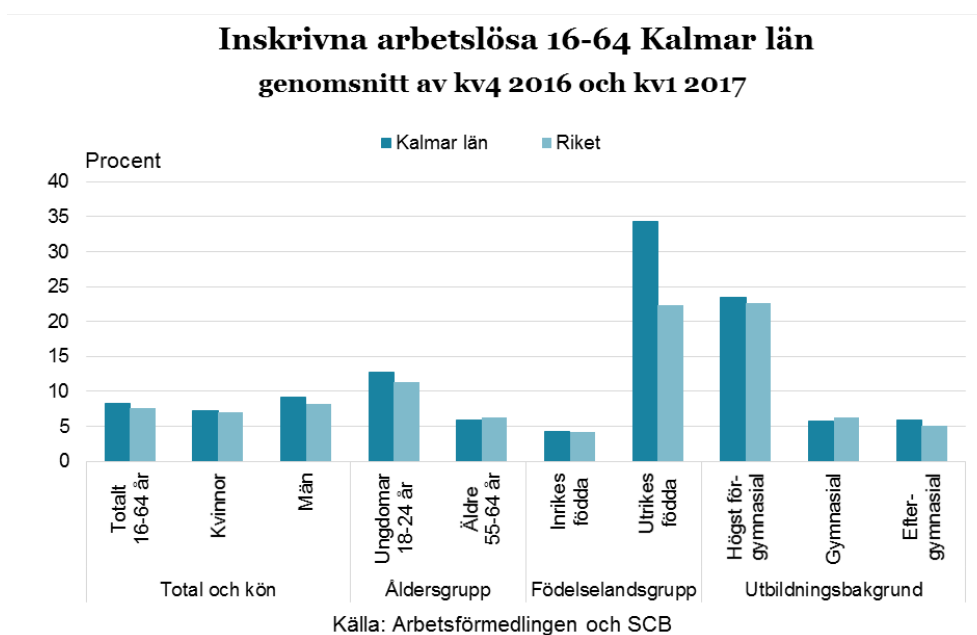
Ökningen i arbetslöshet ska inte tolkas som en försvagning av arbetsmarknaden. Tvärtom har arbetsmarknaden det senaste året varit stark i Kalmar län och bland några grupper, så som inskrivna arbetslösa med lägst gymnasial utbildning, har arbetslösheten minskat märkbart och är i nivåer som liknar full sysselsättning.

Arbetslöshetens sammansättning

Även om det råder hög konjunktur på arbetsmarknaden i länet så pressas inte arbetslösheten ner. En förklaring kan vara hur arbetslöshetens sammansättning ser ut idag jämfört med tidigare perioder med högkonjunktur och för att bättre förstå den behövs analyser av arbetslöshetsnivåerna bland olika grupper av arbetslösa.

Diagrammet nedan redovisar halvårsgenomsnitt för arbetslöshetsnivåer för olika undergrupper av inskrivna arbetslösa i länet och för riket. I bilaga 3 finns en motsvarande redovisning för varje kommun i länet. Av diagrammet framgår att andelen arbetslösa av arbetskraften i Kalmar län är påfallande lika med riksgenomsnitt, även för olika grupper av arbetslösa. Det är bara inom gruppen utrikesfödda som skillnaden är markant.

I Kalmar län så väl som i riket kan det utläsas en viss skillnad i den genomsnittliga arbetslösheten mellan könen, där kvinnor hade en lägre arbetslöshet än män (kvinnor: 7,2 procent, män: 9,2 procent). Denna skillnad kan bland annat förklaras med att de senaste konjunkturedgångarna i större utsträckning drabbat mer mansdominerande branscher. De största skillnaderna uppträder dock vid jämförelser mellan andra grupper.

Ungdomsarbetslöshetens långsiktiga nedåtgående trend har stannat av och ligger i april på en något högre nivå än samma månad föregående år. Uttryckt som andel av den registerbaserade arbetskraften uppgår länets ungdomsarbetslöshet till 12,3 procent. Det var alltså 1620 unga (18-24 år) som var inskrivna som arbetslösa hos länets arbetsförmedlingar under årets fjärde månad. Även bland unga (18-24 år) är det färre kvinnor (590) än män (1030) som är inskrivna arbetslösa. Ungdomsarbetslösheten minskade i slutet av april

bland inrikes födda och ökade bland utrikesfödda jämfört med samma månad föregående år. Inflödet till etableringsuppdraget står nästan uteslutande för ökningen av unga inskrivna arbetslösa. Ungdomarna har gynnats både av det starka konjunkturläget och av de senaste årens omfattande pensionsavgångar från arbetsmarknaden.

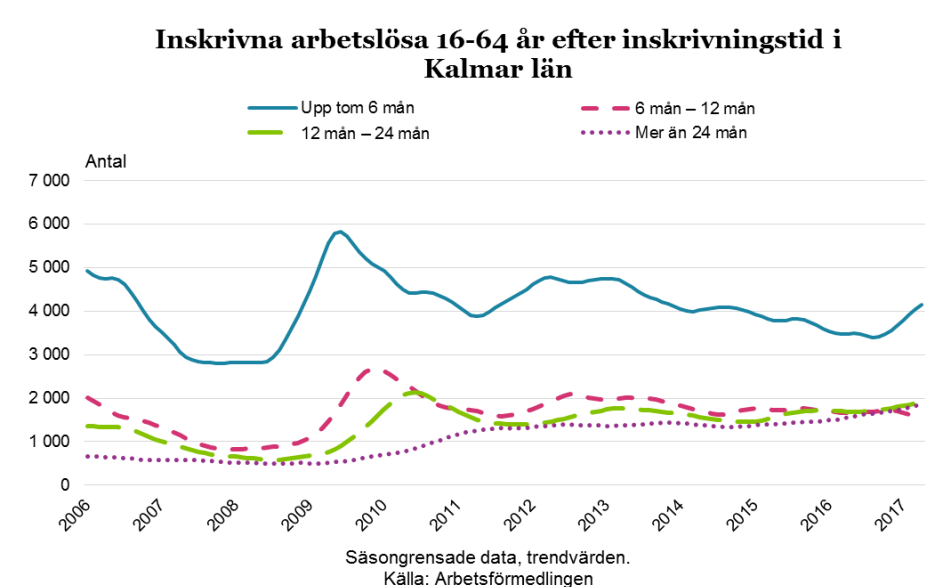
Bland utrikesfödda är skillnaden mot riksandelen nästan 10 procentenheter. Den höga arbetslösheten bland de senare beror bland annat på att länet tagit emot många nyanlända under senare år som även medfört anhöriginvandring. Arbetsförmedlingens samordnande ansvar för etableringsinsatser medför ofta en tidig inskrivning av nyanlända på Arbetsförmedlingen. Enligt nuvarande regelverk kan detta ske när man fått ett eget boende i någon kommun. På mindre orter där det finns anläggningsboende, och en tillgång på lediga lägenheter, kan därför arbetslösheten bli mycket hög bland utrikesfödda. För länets del gäller det exempelvis Hultsfred och Högsby.

Det är stora skillnader i arbetslösheten i länet. På Öland och i de kustnära kommunerna är arbetslösheten oftast lägre än riksgenomsnittet och den är oftast högre i inlandskommuner som tidigare haft en hög sysselsättning inom tillverkningsindustrin.

Nästan var femte arbetslös har varit inskriven i två år eller längre

En annan faktor som skapar större förståelse för hur arbetslöshetens sammansättning ser ut är analyser av tider i arbetslöshet. En växande andel av de inskrivna arbetslösa har arbetslöshetstider på 12 månader eller mer. Diagrammet nedan illustrerar antalet inskrivna arbetslösa indelade efter inskrivningstid. Sedan förra året har antalet ökat med 500 personer. Ökningstakten för andelen med arbetslöshetstider på 24 månader eller mer är högre och har ökat med 16 procent i april jämfört med samma månad föregående år, uttryckt i antal uppgår siffran till 1900.

Av totalt 9500 arbetslösa under april 2017 hade 4 100 personer, motsvarande 44 procent, varit inskrivna på Arbetsförmedlingen i upp till 6 månader. Det är bland de korttidsin-

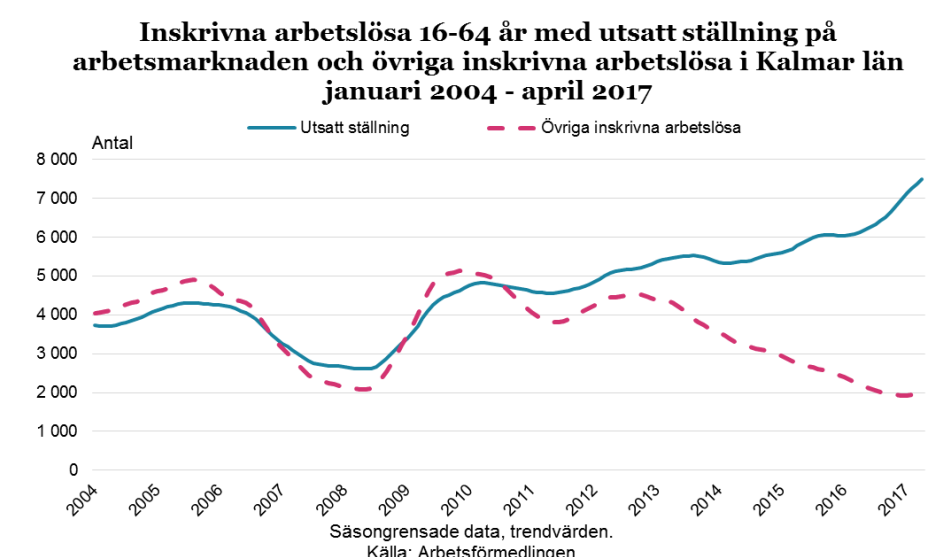
skrivna som arbetslösheten får de största svängningarna i takt med skiftande konjunkturlägen på arbetsmarknaden. Under finanskrisen ökade arbetslösheten med 3 000 personer bland de korttidsarbetslösa och under återhämtningen 2010-2011 föll arbetslösheten i gruppen med 2 000 personer. Det är också i den gruppen som arbetslösheten minskat mest under det senaste året

Arbetslösheten ökar trendmässigt bland personer som varit utan arbete i långa tider. Ökningstakten för andelen med arbetslöshetstider på 24 månader eller mer är högre och har ökat med 19,6 procent i april jämfört med samma månad föregående år, uttryckt i antal uppgår siffran till 1870.

Många av de som skriver in sig på Arbetsförmedlingen och har svårt att få arbete får efterhand allt längre inskrivningstider. Långa tider i arbetslöshet är ett tecken på att det finns svårigheter att få arbete och att ett ökat stöd behövs för att komma närmare arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har ett tydligt uppdrag i att stödja personer med långa inskrivningstider.

Inskrivna arbetslösa i utsatt ställning fortsätter öka

Diagrammet nedan visar utvecklingen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden i länet. Gruppen ökade kraftigt under lågkonjunkturen 2009. Den har därefter fått ytterligare tillskott genom sjukförsäkringsreformen och en ökad mottagning av nyanlända. Under våren 2010 uppgick andelen med utsatt ställning till 49 procent av samtliga arbetslösa. Fram till och med våren 2017 steg gruppens andel till 79 procent i länet. Den höga andelen är också ett resultat av att arbetslösheten fallit kraftigt bland gruppen övriga inskrivna arbetslösa.

Diagrammet illustrerar också att utvecklingen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har medfört en kraftig förändring av arbetslöshetens sammansättning. I kombination med

uppdraget att prioritera de som står längst från arbetsmarknaden så har Arbetsförmedlingens uppdrag ändrat fokus. Denna förändring är också en förutsättning för att många personer med utsatt ställning ska komma i arbete och lämna ett försörjningsstöd. I riket som helhet uppgick andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning till 75 procent i april 2017. Så väl i länet som i riket har tudelningen mellan inskrivna arbetslösa med utsatt ställning och övriga inskrivna arbetslösa vuxit med två procent, jämfört med samma månad föregående år.

Till skillnad mot gruppen övriga inskrivna arbetslösa så minskade arbetslösheten marginellt bland grupper med utsatt ställning under konjunkturförstärkningen de senaste åren. Sedan vintern 2011 har kurvan för dessa grupper fortsatt att stiga även om en svag minskning under våren-sommaren 2014 kan noteras. Bland gruppen övriga inskrivna arbetslösa har arbetslösheten fortsatt falla sedan år 2013 och liknar nu arbetslöshetsnivåerna före finanskrisen.

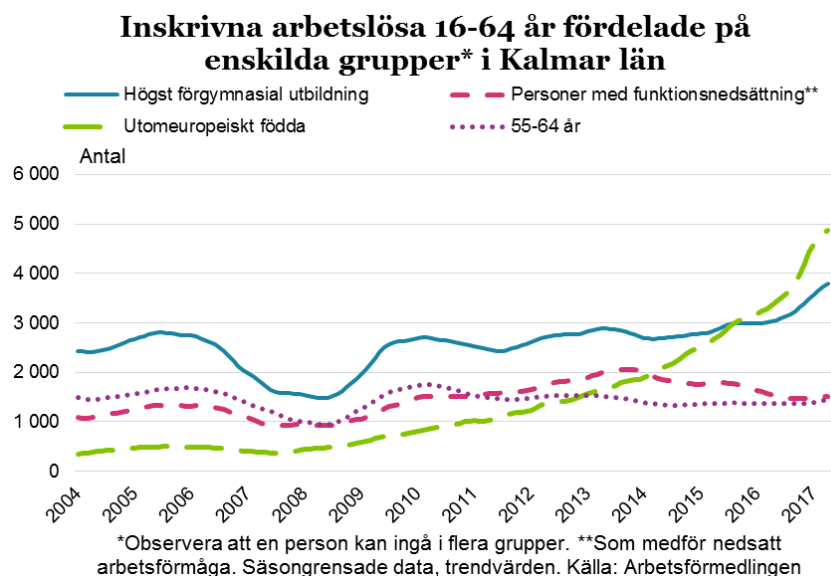
7 500 personer räknades i april 2017 till gruppen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning i länet. I gruppen övriga inskrivna arbetslösa uppgick antalet till 2000 personer. Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden förväntas att stiga och tudelningen mellan inskrivna arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden och de som står nära förblir stort. Ökningen i arbetslöshet för utsatta grupper ska dock inte tolkas som en försvagning av arbetsmarknaden. Tvärtom har arbetsmarknaden det senaste året varit stark i Kalmar län och bland några grupper, så som inskrivna arbetslösa med lägst gymnasial utbildning, har arbetslösheten minskat märkbart.

Ökad arbetslöshet bland utomeuropeiskt födda

Arbetsförmedlingen har identifierat fyra grupper som bedöms ha en högre sannolikhet att hamna i långa tider utan arbete och därmed har en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Till grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas inskrivna arbetslösa som tillhör en eller flera av grupperna:

- Högst förgymnasial utbildning
- Födda utanför Europa
- Med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Äldre (55-64 år)

Genom att analysera utvecklingen av grupperna med utsatt ställning på arbetsmarknaden får vi än mer förståelse för arbetslöshetens sammansättning. I diagrammet nedan framgår det att inskrivna arbetslösa födda utanför Europa har ökat mest i antal.

Arbetsförmedlingens samordnande ansvar för etableringsuppdraget medför oftast en tidig kartläggning och när den asylsökande har ett eget boende kan man bli inskriven på Arbetsförmedlingen. I Kalmar län har asylmottagandet varit stor under de senaste åren, vilket också bidragit till att det största tillskottet till arbetskraften har kommit genom asylsökande från länder utanför Europa. Det finns därmed ett tydligt samband mellan antalet asylsökande och arbetslöshetens utveckling bland utomeuropeiskt födda. Under de senaste två åren har antalet arbetslösa bland utomeuropeiskt födda stigit från 2 700 (april 2015) personer till 4 900 personer i länet. 48 procent av inskrivna arbetslösa utomeuropeiskt födda i länet har en utbildningsnivå som motsvarar gymnasieutbildning. Resterande personer i gruppen har låg utbildningsnivå och det medför att de har en betydligt svårare ställning på arbetsmarknaden. De visar samtidigt på mycket stora behov av grundläggande utbildningsinsatser för att senare kunna gå vidare med yrkesutbildning. Dessa individer löper högre risk att hamna i långa tider av arbetslöshet, utmaningen gäller även inrikes födda med högst förgymnasial utbildning. Detta kan förklaras med att arbetsgivarna nästan alltid kräver gymnasieutbildning.

Det är 3 000 personer (1 100 kvinnor och 1 900 män) som omfattas av etableringsuppdraget i slutet av april i Kalmar län. Det är en ökning med cirka ett tusen personer jämfört med samma månad föregående år. Denna utveckling kommer att hålla i sig första halvåret av 2017 men avtar i slutet av året och nästa år. Det är en stor spridning vad gäller utbildningsnivå bland de inskrivna arbetslösa inom etableringsuppdraget. Medan 50 procent har en förgymnasial utbildning, har närmare 30 procent eftergymnasial utbildning.

3 300 personer av samtliga arbetslösa i länet har högst förgymnasial utbildningsnivå. Det motsvarar 33 procent av samtliga arbetslösa i länet. Arbetslösa som saknar gymnasieutbildning har betydligt svårare än personer med högre utbildning att snabbt få ett arbete.

De har också en svag grund för olika former av vidareutbildning. Inte sällan återfinns personer med låg utbildningsnivå bland de grupper som redovisas i diagrammet ovan och det är utvecklingen bland dessa som i hög grad påverkar kurvan för arbetslösheten bland personer med högst förgymnasial utbildningsnivå.

Bland personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga har arbetslösheten sjunkit i en långsam takt med cirka 400 personer under de senaste tre åren. I april 2017 är det 1600 inskrivna arbetslösa som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Att arbetslösheten har gått ner beror dels på ett minskat inflöde av arbetslösa till denna grupp och dels ligger förklaringen i regelförändringen om funktionsnedsättningskoder som Arbetsförmedlingen gjort för ett par år sedan. Eftersom dessa individer behöver extra stöd i arbetet är det svårt att konkurrera om jobben med övriga arbetssökanden. Inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga löper därmed större risk att hamna i långa tider utan arbete. Ett av Arbetsförmedlingens uppdrag är att stötta arbetssökanden med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga genom subventionering av lönekostnader och stötta med anpassningar på exempelvis arbetsplatser.

I åldersgruppen 55-64 år har arbetslösheten i stort sett varit oförändrad under de senaste åren. En förklaring till varför nämnda åldersgrupp har identifierats som en av de utsatta grupperna är att personerna här har arbetat inom ett yrke eller en bransch som är på tillbakagång. Sådana yrken förändras genom exempelvis strukturomvandlingar eller rationaliseringar. Genom Arbetsförmedlingens uppsättning av verktyg, som exempelvis utbildning, för just inskrivna arbetslösa i åldersgruppen 55-65 år kan deras möjligheter att komma närmare ett arbete öka.

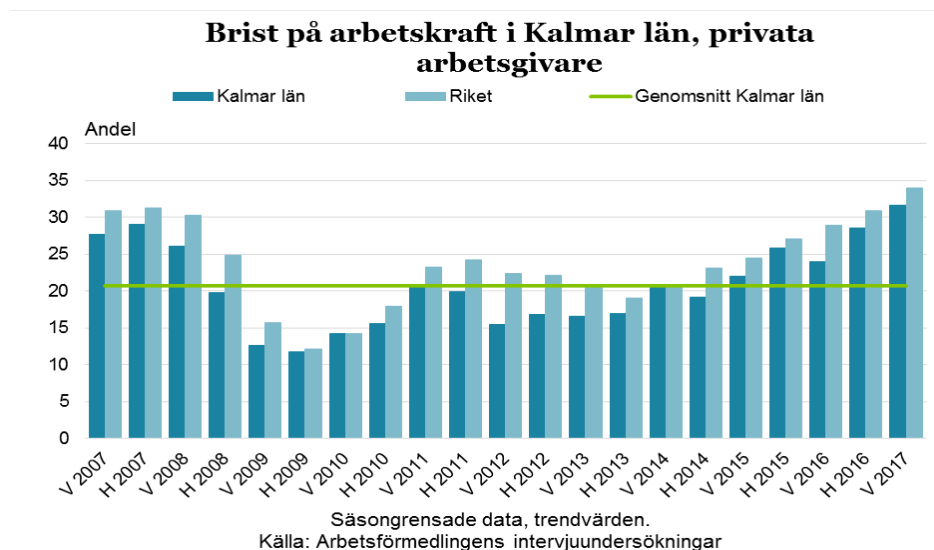
Sammanfattningsvis är arbetsmarknaden stark i länet, men den är inte lika stark för alla grupper som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. En slutsats som kan dras är att den starka konjunkturen gynnar de grupper som står nära arbetsmarknaden. Inom dessa grupper är arbetslösheten låg. Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden kan inte tillgodose sig den starka konjunkturen utan stöd i form av komplettering av kompetens eller anpassning i någon form. Inom denna grupp ökar arbetslösheten. En ökning av insatserna som Arbetsförmedlingen erbjuder för inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden, tillsammans med att länets arbetsgivare får information om och ställer sig välvilliga till att anställa dessa personer är viktiga grundpelare för att påskynda vägen till arbete för dessa personer.

Matchningsläget på arbetsmarknaden

Kompetensförsörjningen i länet har försvårats sedan 2014. Efterfrågan på arbetskraft blir fortsatt hög samtidigt som tillgången på utbildad arbetskraft krymper. Arbetsförmedlingens huvuduppgift att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas behov blir allt mer central, men också allt mer komplext. Detta innebär att utvecklingen på arbetsmarknaden har nått ett läge med stigande brist på arbetskraft inom flertalet näringsgrenar. Inom flera områden på arbetsmarknaden är tillflödet av utbildade från utbildningsväsendet för litet. En effektiv matchning på arbetsmarknaden är en förutsättning för en sysselsättningsuppgång i länet. Under prognosperioden förväntas dock länets arbetsmarknad bli allt mer tudelad vilket hämmar förutsättningarna att uppnå en väl fungerande matchning. Genom fördjupat arbetsgivararbete och riktade verktyg förbättras förutsättningarna till effektivare matchning. Parallellt med detta behövs det även riktade utbildningsinsatser mot växande yrken på arbetsmarknaden.

Företagens efterfrågan på arbetskraft förändras över tid och tenderar att vara nära kopplad till det rådande konjunkturläget. Generellt sett gäller att vid en konjunkturförbättring ökar efterfrågan på arbetskraft, samtidigt som antalet lediga resurser på arbetsmarknaden minskar och vice versa. För företagen innebär detta att det i allmänhet är något svårare att hitta efterfrågad kompetens i ett starkare konjunkturläge än i det motsatta förhållandet. Dessa förhållanden blir särskilt tydliga om konjunkturförändringen håller i sig över en längre tid. Sett på mycket lång sikt bestäms bristen respektive överskottet av arbetskraft också utav en mängd andra faktorer, så som exempelvis demografi, arbetskraftsdeltagande och utbildningsnivå.

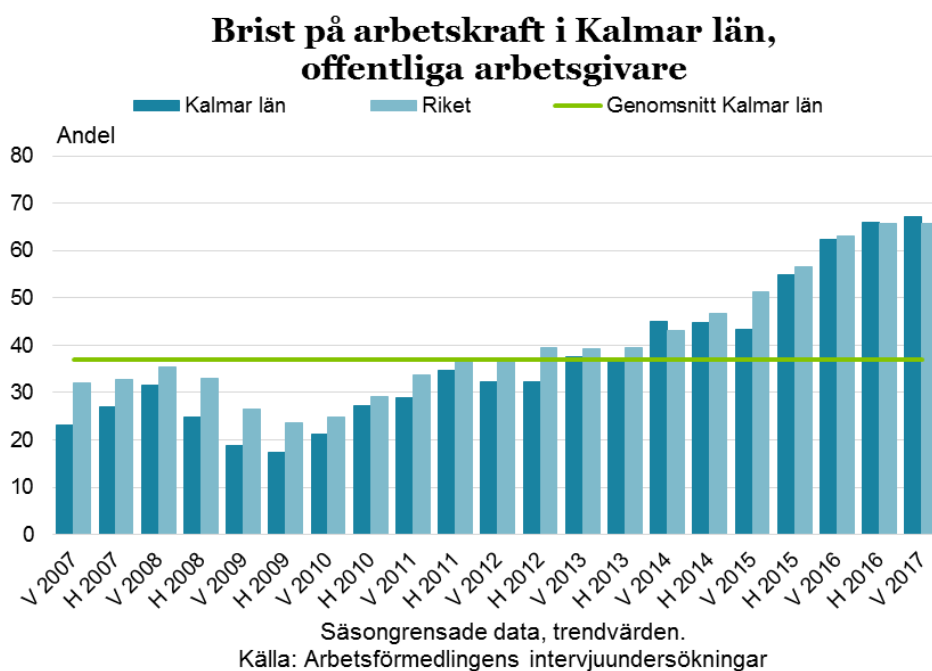
Efterfrågan på arbetskraft förväntas vara fortsatt hög under kommande år i Kalmar län. Rekordmånga arbetsgivare inom både den privata och offentliga sektorn uppger i vårens intervjuundersökning att de under de senaste sex månaderna upplevt svårigheter att rekrytera. I diagrammet nedan redogörs utvecklingen av andelen arbetsgivare inom privata näringslivet i länet som upplevt brist vid rekrytering av arbetskraft.

Bedömningarna från de senaste åren ligger över det historiska genomsnittet för länet vilket indikerar att det är något svårare än normalt att hitta den kompetens som efterfrågas. Mycket pekar på att bristen kommer ligga kvar på dessa nivåer eller stiga under kommande år. Det hänger samman med stigande sysselsättning och fortsatt stora behov av ersättningsrekrytering. Konjunkturläget har sedan 2012 genomgående legat på starkare nivåer än normalt, vilket har gynnat bland annat den kvalificerade arbetskraften, där arbetslösheten minskat stadigt och ligger nu på låga arbetslöshetsnivåer.

Trots att rekryteringsproblemen har legat över det historiska genomsnittet under de fem senaste mätningarna så bör länets bristsiffror inte kopplas ihop med att det råder en generell brist på arbetskraft inom den privata sektorn. Att den lediga arbetskraftens kunskaper inte matchar de krav som ställs av arbetsmarknaden bekräftar i viss mån tidigare nämnda tu-delning av länets arbetsmarknad och pekar således mer på en kompetensbrist än en arbets-kraftsbrist. Inom många områden där arbetsgivarna efterfrågar personer med högre ut-bildning och erfarenhet tenderar bristen dessutom att vara hög, oavsett konjunkturläge, vilket kan tyda på att bristen är av en mer strukturell karaktär. Lyckas inte rekryteringar av personal med nyckelkompetenser till länet, finns det risk för att detta i förlängningen kan få negativa effekter för länets totala sysselsättningstillväxt och i förlängningen även för väl-färden.

Rekryteringsläget bland de offentliga arbetsgivarna blir allt mer akut. Bristtalen inom de offentliga verksamheterna i länet har ökat kraftigt de fyra senaste undersökningarna och är på ansträngda och ihållande höga nivåer. I vårens intervjuundersökning uppger drygt 67 procent av arbetsgivarna inom den offentliga tjänstesektorn att de upplevt brist vid rekry-tering de senaste sex månaderna. Diagrammet nedan redogör utvecklingen av bristtalen inom de offentliga verksamheterna.

De senaste årens utveckling av bristnivåerna tyder på ett stort rekryteringsbehov inom länets offentliga verksamheter, men pekar också på att det föreligger ett underliggande problem med attrahera den kvalificerade arbetskraften till delar av länet. En orsak till svårigheterna att hitta personal inom den offentliga tjänstesektorn är att bristen allt som oftast berör yrken som ställer krav på lång eftergymnasial utbildning. Arbetsförmedlingen har begränsande möjligheter att påverka denna problematik och matchningen inom området. Bedömningen är att det inte finns några utsikter för att rekryteringsläget skulle mildras, men inte heller öka markant eftersom bristnivåerna är redan höga under 2017 och 2018.

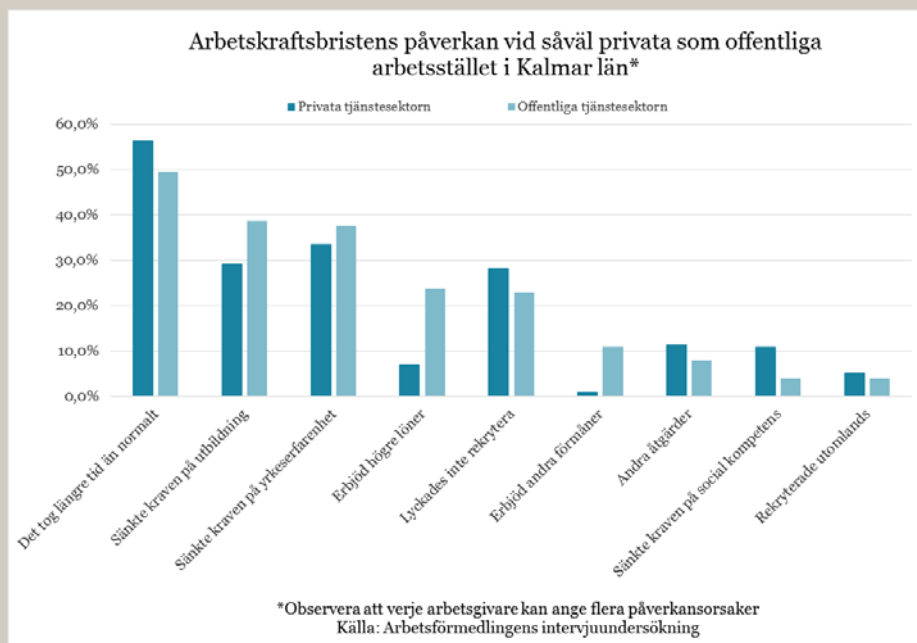
Gemensamt för många bristyrken är att de kräver en längre utbildning. Yrken med överskott av arbetssökanden är nästan uteslutande med lägre utbildningskrav. Generellt kan man också säga att överskottyrkena är viktiga ingångsyirken för nya personer på arbetsmarknaden, men med ökade krav på kompetens har även här konkurrensen om arbeten med lägre utbildningskrav blivit allt hårdare. För gymnasieutbildade, i synnerhet de som har gått en yrkesinriktad gymnasieutbildning, finns det goda möjligheter att få arbete då en del av bristyrken kräver endast gymnasialutbildning.

För att långsiktigt förstärka de korttidsutbildades situation på arbetsmarknaden framstår därmed olika typer av utbildningsinsatser som avgörande. Arbetsförmedlingen behöver ha ett utbrett och välfungerande samarbete med en rad olika aktörer. Detta gäller såväl med näringslivet som med offentliga arbetsgivare och organisationer. Därtill behöver områden utanför arbetsmarknadspolitiken kliva fram, kanske i synnerhet utbildningspolitiken men även andra politikområden behöver ta ett större ansvar.

FÖRDJUPNINGSRUTA: Arbetskraftsbristens konsekvenser

Utvecklingen av brist på arbetskraft de senaste åren har inneburit olika konsekvenser för verksamheterna och arbetsställena. Det är förhållandevis stora variationer i hur bristen upplevs mellan länets olika näringsgrenar. Inom en rad yrken kommer en åldrande personalstyrka i kombination med att det utbildas för få inom yrket medföra att arbetsgivarna får det fortsatt mycket svårt att fylla kommande vakanser. Arbetsgivarna har hittat olika lösningar för att kunna hålla produktionstillväxten.

I vårens intervjuundersökning bland privata arbetsgivare är det arbetsgivarna inom transport- och byggbranschen i länet som angett de största bristtalen (46 respektive 44 procent). Även länets offentliga arbetsgivare visar på rekordhöga nivåer av brist på arbetskraft vid rekrytering. Många av bristyrkena i de ovan nämnda branscherna kännetecknas av att de antingen kräver gedigen yrkeserfarenhet samt hantverksskicklighet eller en längre eftergymnasial utbildning. Inom såväl privata som offentliga tjänstesektorn har bristen på arbetskraft vid rekrytering påverkat verksamheten i form av att det tog längre tid än normalt att rekrytera. Det är också vanligt att kraven på kompetens sänks eller att arbetsgivarna inte lyckas rekrytera alls. Inom den offentliga sektorn är det mer vanligt än inom den privata tjänstesektorn att man erbjuder högre löner eller att rekrytera från utlandet. Diagrammet nedan illustrerar hur bristen på arbetskraft har påverkat verksamheterna inom såväl privata- som offentliga sektorn.

Det är inte bara rekryteringsprocessen som påverkas av bristen på arbetskraft utan också den dagliga verksamheten ute på länets arbetsplatser. Inom den offentliga sektorn är den i särklass vanligaste konsekvensen av arbetskraftsbristen att befintlig personal får arbeta mer. Oroande är dock att 34 procent av arbetsgivarna som upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering uppger att det har påverkat kvaliteten på servicen på ett negativt sätt. Bristen inom offentlig sektor är på det viset allvarlig då det i viss mån påverkar servicen hos viktiga funktioner i samhället. Det är vanligt att situationen löses till viss del genom att internutbilda befintlig personal. Det är också vanligt med inhyrd personal. Se diagrammet nedan.

Även inom privat sektor är den vanligaste konsekvensen att befintlig personal får arbeta mer. Bekymrande för länets produktivitet och produktivitetstillväxt är att det inte heller är helt ovanligt att företagen tvingas tack nej till ordrar, att produktionen eller servicen minskar samt att planerade expansioner skjuts på framtiden. Glädjande är däremot att det verkar vara ovanligt att man planerar att förlägga produktionen utomlands på grund av arbetskraftsbristen. Positivt är också att vissa företag väljer att internutbilda sin egen personal för att lösa bristen på kompetens till svårrekryterade tjänster.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

Den svenska arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas starkt. Efterfrågan på arbetskraft är hög och sysselsättningen stiger i länet. Samtidigt är det fortfarande stora skillnader i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda, mellan olika åldersgrupper men framförallt beroende på utbildningsbakgrund. Bland inrikes födda måste arbetslösheten betraktas som låg och i synnerhet för de som är mellan 25-54 år och som har minst en gymnasieutbildning. Utrikes födda visar en högre arbetslöshet än inrikes födda, oavsett utbildningsnivå. Inflödet av det stora antalet nyanlända som kom i slutet av 2010 innebär dessutom en tydlig press uppåt på arbetslösheten. Samtidigt står utrikes födda för stora delar av den framtida tillväxtpotentialen av såväl arbetskraften som antalet sysselsatta.

Matchning till arbete via utbildning blir allt viktigare

En av de tydligaste skiljelinjerna på arbetsmarknaden går mellan de som saknar gymnasieutbildning och de som har gymnasieutbildning eller högre utbildningsnivå. Den svenska arbetsmarknaden kan karaktäriseras som en högkvalificerad arbetsmarknad med förhållandevis höga trösklar. En konsekvens av detta är att arbetslösheten bland de som saknar en gymnasieutbildning är hög och därmed är sysselsättningsgraden låg. Detta gäller såväl för utrikes födda som för inrikes födda.

Den senaste tidens ökade krav på utbildning har i praktiken inneburit att de flesta varaktiga anställningarna idag kräver en gymnasieutbildning. Arbetslöshetsnivån för gruppen med förgymnasial utbildning är märkbart högre än för personer med gymnasial utbildning eller längre. Inte sällan återfinns personer med längre tider i arbetslöshet inom gruppen. Ofta har personer med lägre utbildning också tillhörighet i någon annan grupp med svagare ställning på arbetsmarknaden, det vill säga utrikesfödd, har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller tillhör åldersgruppen 55-64 år.

För att långsiktigt förstärka de korttidsutbildades situation på arbetsmarknaden framstår därmed olika typer av utbildningsinsatser som avgörande. Utbildning är dock inte hela lösningen. Här kan de subventionerade anställningarna lyftas som viktiga pusselbitar, då det finns stor potential att nyttja dessa mer effektivt.

För arbetsmarknadspolitiken är det därmed en stor utmaning att en hög andel, närmare 50 procent, av de utrikes födda som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen saknar gymnasieutbildning. Det bör samtidigt understrykas att många av dem som nu skrivs in inom ramen för etableringsuppdraget och har en kortare utbildningsbakgrund är unga med potentiellt många yrkesverksamma år framför sig.

För att de nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden krävs det att Arbetsförmedlingen har ett utbrett och välfungerande samarbete med en rad olika aktörer. Detta gäller såväl med näringslivet som med offentliga arbetsgivare och organisationer. Därtill behöver områden utanför arbetsmarknadspolitiken kliva fram, i synnerhet utbildningspolitiken. Även andra politiska områden behöver ta ett större ansvar.

Att kunna genomföra gymnasieutbildning i vuxen ålder är av stor vikt, för både den enskilda individen och för arbetskraftsförsörjningen, därför bör möjligheten att fullfölja en gymnasieutbildning i vuxen ålder erbjudas i större utsträckning. Det finns numera en viss öppning för reguljära studier inom ramen av arbetsmarknadspolitiska program. Arbetsplatsförlagda utbildningar, så som lärlingsutbildning eller traineejobb, skulle kunna vara en väg att fullfölja gymnasieutbildningen och delvis forma kompetens utifrån arbetsgivarens önskemål. Utmaningen med arbetsplatsförlagda utbildningar ligger i förutsättningarna till samverkan mellan berörda aktörer, exempelvis utbildningsanordnare och arbetsgivare. Det ställer stora krav på flexibilitet och kvalitetsuppföljning, men skulle minska avståndet mellan skola och arbetsliv.

Brist på rätt utbildad arbetskraft är ett hinder för rekryteringar

Den goda utvecklingen på arbetsmarknaden bidrar till både nya utmaningar och till lösningar på tidigare utmaningar. Ökande efterfrågan på arbetskraft medför bristsituationer inom vissa kompetenser och yrken där arbetsgivaren får svårigheter att hitta den kompetens de eftersökt vid rekrytering. Bristen på arbetskraft är redan nu extra tydlig inom den offentliga tjänstesektorn men har nått rekordhöga nivåer även bland privata arbetsgivare.

Brist på rätt utbildad arbetskraft är ett hinder för rekryteringar och hämmar den långsiktiga sysselsättningsutvecklingen. Kompetensförsörjningen utgör därmed ett viktigt incitament för tillväxt och välfärdsutveckling och är en utmaning inte bara för arbetsmarknadspolitiken utan även för andra politiska områden så som utbildningspolitiken.

Arbetskrafts- och kompetensförsörjningen i länet är beroende av att personer väljer utbildningar som är gångbara på arbetsmarknaden, men också att utbildningsplatser finns i tillräcklig omfattning inom områden där kompetens saknas och bristen finns.

Även ökad kunskap om behoven av arbetskraft inom olika yrkesområden är av stor vikt. Inom en del könssegregerade branscher där det råder hög brist på kompetens kan det vara av vikt att i större utsträckning arbeta med jämställdhetsperspektivet. Såväl de offentliga som de privata aktörerna (skolornas studie- och yrkesvägledare, utbildningsanordnare, länets arbetsgivare och inte minst Arbetsförmedlingen) har här ett mycket viktigt ansvar att kommunicera ut information och kunskap samt främja normbrytande beteenden för att främja matchningen mellan efterfrågan och utbudet på arbetskraft.

Ett proaktivt arbete med att informera genom olika kanaler får gärna påbörjas redan på grundskolenivå. Det är mycket viktigt att rusta grundskoleelever för deras långsiktiga studier. Än viktigare är att motivera ungdomarna att fullfölja gymnasiet, vilket är en utmaning för hela samhället.

Den dolda kompetensen – som ofta återfinns bland inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden

En av arbetsmarknadspolitikens viktigare uppgifter är just att stärka personer som står långt ifrån arbetsmarknaden för att öka möjligheterna att komma närmare ett arbete. Arbetsförmedlingens uppgift handlar om att intensifiera och utarbeta kontakter med länets

arbetsgivare och förstärka nätverken på den lokala arbetsmarknaden. Effektiva samarbeten skapar möjligheter att exempelvis hitta praktikplatser och förutsättningar för personer med utsatt ställning på arbetsmarknaden att erhålla arbete.

För att nyttja den ibland dolda kompetensen, som ofta återfinns inom arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden, gäller det att identifiera kompetensen för att sedan genom validering, individuellt anpassade insatser och utbildningar matcha personer mot arbetsgivarens behov. Det är därmed nödvändigt att utarbeta nya synsätt för att möta och förebygga verksamhetsmässiga och ekonomiska utmaningar.

Gruppen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har i större utsträckning svårare att få ett arbete än övriga. Inom denna heterogena grupp finns individuella skillnader i såväl förutsättningar som möjligheter till att få ett arbete. Det kan röra sig om allt ifrån formell utbildning till personliga kontaktnät och arbetslivserfarenheter, vilket är avgörande faktorer för att komma närmare ett arbete och motverka långa tider utan arbete.

Det proaktiva arbetet med att förebygga långa tider i arbetslöshet är minst lika viktig som det aktiva arbetet med möjligheter till kompetensutveckling för personer som redan har långa tider av arbetslöshet. Detta är en stor utmaning för arbetsmarknadspolitiken. Insatser som erbjuds i form av aktiviteter inom garantiprogrammen, exempelvis arbetsmarknadsutbildningar och arbetspraktik, syftar både till att höja kompetensen hos arbetssökanden och att öka kontakterna med arbetslivet. Inom ramen av insatserna som erbjuds ingår även anställningsstöd, en subvention till arbetsgivare som anställer en person som står längre ifrån arbetsmarknaden.

Utrikesfödda – det potentiella tillskottet i arbetskraften

Med en befolkningsökning, särskilt inflödet av människor från andra länder, finns det ett starkt potentiellt tillskott av arbetskraft som kan fylla bristsituationen på arbetsmarknaden. De senaste årens stora tillskott på arbetsmarknaden skapar också större utmaningar för arbetsmarknadspolitiken, även om sysselsättningen ökar. Det är mycket viktigt att tillskottet tillvaratas på ett effektivt vis, då vi har en obalans i befolkningsutvecklingen bland inrikes födda i länet, där personer i arbetsför ålder minskar. Obalansen medför stora påfrestningar för samhället eftersom skatteunderlaget minskar, samtidigt som behoven för exempelvis utbildning samt vård och omsorg ökar.

Att personer som nyss kommit till Sverige har svårigheter att etablera sig beror delvis på att det tar viss tid att lära sig ett nytt språk och nya kulturella koder. Bristen på upparbetade nätverk försvårar också personers etablering på arbetsmarknaden, vilket inte minst beror på att många rekryteringsvägar går just via informella nätverk. Ett upparbetat humant- och socialt kapital är således av stor vikt och tar tid. Arbetsmarknadspolitikens insatser för att stärka etablering och integrering för personer ur denna grupp är viktigt. Utbildningsinsatser, gärna i kombination med praktik och andra arbetsplatsförlagda inslag, är mycket viktiga för att öka individernas chans till arbete.

Då gruppen är mycket heterogen ser behoven och förutsättningarna olika ut, därför är det viktigt med individuellt anpassade insatser. Det kan variera med allt från ekvivalering och

validering av tidigare utbildning respektive kompetens till grundläggande utbildningsinsatser. Arbetsförmedlingen har särskilda insatser, de så kallade snabbspåren, för personer som har utbildning eller yrkeserfarenhet som efterfrågas på svensk arbetsmarknad. Exempel på sådana yrken är samhällsvetare, läkare, ingenjörer och andra områden vilka Arbetsförmedlingen bedömt som bristyrken och där arbetsgivare tillsammans med arbetstagarorganisationer är överens om inriktningen.

Andra insatser för denna grupp genom Arbetsförmedlingen är instegsjobb, ett särskilt anställningsstöd för nyanlända invandrare som syftar till att kombinera svenskundervisning för invandrare med en subventionerad anställning.

Förutom ett effektivt samarbete med arbetsgivare är det även viktigt att länets olika aktörer såväl statliga, regionala som kommunala utarbetar en långsiktig och hållbar lösning över tid. Arbete och sysselsättning är en grundläggande del i integrationsarbetet, både för att ta vara på människan som resurs och att inkludera människor i samhällsgemenskapen samt motverka utanförskap.

Inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

En annan grupp som också har en något tuffare situation på länets arbetsmarknad är personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. En stor del av gruppen personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga hamnar i långa tider av arbetslöshet. Dessa personer drabbas hårdast av rationaliseringar och automatiseringar på arbetsplatser och har svårast att snabbt få arbete. För att stärka möjligheterna på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning krävs ofta insatser från samhället och Arbetsförmedlingen. Målgruppen prioriteras i såväl programinsatser som handläggarresurser.

Inom ramen för arbetslivsinriktad rehabilitering finns möjligheter till anställningsstöd för målgruppen. Genom dessa former av anställningar med lönesubventioner ökar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att konkurrera på arbetsmarknaden och möjligheten till en långvarig anställning.

Inskrivna arbetslösa äldre än 55 år

Ser man till åldersgruppen 55-64 år så har den generellt sett också en mycket stark ställning på arbetsmarknaden. I de fall där äldre blir arbetslösa kan det dock ibland vara svårt att snabbt komma tillbaka i en varaktig sysselsättning. Många av de äldre arbetslösa har därför långa tider av arbetslöshet bakom sig. Svårigheterna på arbetsmarknaden förstärks ytterligare vid sämre hälsa, funktionsnedsättning eller kortare utbildningsnivå.

Arbetsförmedlingen har en uppsättning verktyg och insatser för att öka möjligheterna för gruppen över 55 år att återgå till arbetsmarknaden. En ökning av dessa insatser tillsammans med att länets arbetsgivare får information om och ställer sig välvilliga till att anställa är viktiga beståndsdelar för att påskynda vägen till arbete för personer i denna grupp.

Samverkan, utbildningsinsatser samt fler vägar till jobb för de som saknar utbildning kan sammanfattningsvis ringas in som särskilt viktiga för att långsiktigt lyckas med kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 440 arbetsställen inom det privata näringslivet i Kalmar län och svarsfrekvensen blev 86 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 110 offentliga arbetsgivare i urvalet i Kalmar län och svarsfrekvensen uppgick till 92 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt fler än 100 anställda.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande sex månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 1 2017 och kvartal 2 2017, Kalmar län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgym- nasial	Gym- nasial	Efter- gymn- asial
Högsby	14,0	12,0	15,6	25,3	7,2	4,3	50,2	35,1	6,8	14,5
Torsås	9,2	7,2	10,8	17,1	6,5	5,1	40,9	21,5	6,1	9,3
Mörbylånga	4,6	3,8	5,3	10,3	3,2	2,6	27,3	11,2	3,5	4,0
Hultsfred	13,5	12,0	14,6	15,1	7,4	3,7	51,8	31,3	7,0	13,2
Mönsterås	8,5	7,7	9,2	14,5	4,9	4,2	38,7	23,7	5,8	6,2
Emmaboda	8,7	8,0	9,3	12,6	5,6	4,5	31,8	21,6	5,3	8,1
Kalmar	7,3	6,5	8,1	10,5	6,1	4,5	25,5	23,8	6,5	4,3
Nybro	10,4	8,8	11,7	17,0	6,2	3,8	42,0	26,3	5,9	9,1
Oskarshamn	7,0	6,4	7,4	11,2	5,7	3,6	26,8	21,3	4,9	4,9
Västervik	8,9	7,4	10,2	13,4	6,3	5,5	35,6	25,5	6,4	6,2
Vimmerby	7,0	6,2	7,7	10,1	5,1	3,2	38,4	17,4	4,4	6,8
Borgholm	7,8	6,6	9,0	14,7	5,2	4,3	39,6	19,1	5,4	6,2
Kalmar län	8,3	7,2	9,2	12,7	5,8	4,2	34,3	23,5	5,8	5,9
Riket	7,7	7,1	8,3	11,3	6,3	4,2	22,3	22,6	6,3	5,1

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Arbetsmarknadsutsikterna för Kalmar län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats www.arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbaserade vägledningstjänst *Yrkeskompassen*, som uppdateras två gånger per år. Se www.arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Här beskrivs jobbmöjligheterna under det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa täcker tillsammans 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I publikationen *Jobbmöjligheter i Kalmar län* beskrivs möjligheterna att få jobb det närmaste året för ett stort antal av de yrken som finns på länets arbetsmarknad.

Prognosmaterialet är fritt att användas och får citeras med källhänvisning.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2017.

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Kalmar län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenterar vi i december 2017.